

Unionin pelastuspalvelumekanismin rescEU-valmiusvarasto

Merkittävä panos Euroopan pelastuspalveluun, vaikka puutteellinen suunnittelu on heikentänyt toimeenpanoa ja kestävyyttä

EUROOPAN
TILINTARKASTUS-
TUOMIOISTUIN

Sisällys

Kohta

01–13 | Keskeiset viestit

01–07 | Miksi tämä aihe on tärkeä

08–13 | Tilintarkastustuomioistuimen havainnot ja suositukset

14–74 | Tilintarkastustuomioistuimen havainnot tarkemmin

14–37 | Ehdotuspyynnöt vastasivat pääosin tarpeita, mutta niiden suunnittelua vaikeutti se, että NextGenerationEU-välineen varat on käytettävä tiettyyn määräaikaan mennessä

18–22 | Ehdotuspyynnöt oli laadittu puuteanalyysien perusteella, mutta joissakin tapauksissa tietoa jäsenvaltioiden tarpeista ei ollut saatavilla

23–28 | Joidenkin ehdotuspyyntöjen suunnittelua vaikeutti se, että NextGenerationEU-välineen varat on käytettävä tiettyyn määräaikaan mennessä

29–34 | Komissio ja jäsenvaltiot eivät aina hyödyntäneet synergioita EU:n yhteisen strategisen reservin muodostamisessa

35–37 | Komissio ei ole ottanut suunnitteluvaiheessa huomioon, miten kestäviä NextGenerationEU-välineestä rahoitettujen hankkeiden tulokset ovat hankkeiden päätyttyä

38–58 | RescEU:n valmiudet hankittiin ja niitä ylläpidettiin useimmissa tapauksissa asianmukaisesti, mutta viivästykset vaikuttivat niiden saatavuuteen

41–48 | RescEU-hankkeiden valmiudet hankittiin yleisesti ottaen ehdotuspyynnöissä ja avustussopimuksissa vahvistettujen vaatimusten mukaisesti

49–52 | Useimmissa hankkeissa oli viivästyksiä, jotka vaikuttivat joidenkin valmiuksien saatavuuteen

53–58 | Varastojen ylläpitämisestä säädettiin vain siltä ajalta, kun NextGenerationEU-välineen varat olivat käytettävissä

59–74 | RescEU:n valmiuksien käyttöönotto on ollut vaikuttavaa, mutta siihen liittyvät korvausmenettelyt ovat toisinaan työläitä

63–69 | RescEU:n valmiuksien käyttöönotto on ollut vaikuttavaa, ja se on mukautunut nopeasti uusiin hätätilanteisiin

70–71 | Hallinnollinen rasitus viivästytti toisinaan korvausten hakemista

72–74 | Syyt jättää rescEU:n avustustoimet toteuttamatta olivat perusteltuja

Liitteet

Liite I – Tietoja tarkastuksesta

Liite II – Tilintarkastustuomioistuimen otokset

Lyhenteet

Komission vastaukset

Tarkastuksen eteneminen

Tarkastustiimi

01

Keskeiset viestit

Miksi tämä aihe on tärkeä

- 01** [Unionin pelastuspalvelumekanismi](#) on komission tukema järjestelmä, jolla koordinoidaan katastrofiapua ja pelastuspalvelua EU:n jäsenvaltioiden ja kymmenen muun mekanismiin osallistuvan EU:n ulkopuolisen valtion kesken. Unionin pelastuspalvelumekanismissa ensisijainen vastuu on jäsenvaltioilla, ja mekanismin toiminnan perustana on kolme pilaria: ennaltaehkäisy, varautuminen ja reagointi. Mekanismin puitteissa toimii rescEU, joka on EU:n strateginen reservi katastrofivalmiuksia varten. Valmiusvarastoon kuuluu lentokoneita ja helikoptereita palontorjuntaa ja lääkinällistä evakuointia varten sekä useita keskeisiä varastoja, kuten kenttäsairaaloita, energia- ja majoitustarvikkeita, lääkintätarvikkeita sekä laitteita, joilla varaudutaan kemiallisiin, biologisiin, säteily- ja ydinuhkiin. RescEU-valmiusvarasto suunniteltiin lisäsuojaksi, jonka avulla EU voi viimeisenä keinona reagoida katastrofeihin, jos olemassa olevilla kansallisen tason tai jäsenvaltioiden ennakkoon sitomilla valmiuksilla ei pystytä varmistamaan tehokkaita avustustoimia.
- 02** Eurooppa on viime vuosina kohdannut huomattavia haasteita, jotka johtuvat yhä monimutkaisemmaksi käyneestä riski- ja uhkaympäristöstä. Haasteita aiheuttavat niin turvallisuusongelmat, kuten Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan, kansanterveysongelmat, kuten koronapandemia, kuin ilmastonmuutos ja luonnonkatastrofit. Tämän seurauksena unionin pelastuspalvelumekanismi on viime aikoina aktivoitu huomattavasti aikaisempaa useammin. Vuosina 2020–2024 unionin pelastuspalvelumekanismi aktivoitiin 657 kertaa, eli neljä kertaa enemmän kuin edellisen viiden vuoden jakson aikana. Vuoden 2025 [Euroopan varautumisunionistrategia](#) ja [EU:n varastointistrategia](#) ovat viimeaikaisia kehityskulkuja, jotka kuvastavat pelastuspalvelun ja hätävalmiuden kasvavaa merkitystä EU:n tasolla.

- 03** Unionin pelastuspalvelumekanismin talousarvio vuosien 2021–2027 monivuotisessa rahoituskehyksessä on 3,7 miljardia euroa. Tähän sisältyvät monivuotisen rahoituskehyksen 1,6 miljardin euron määrärahat ja NextGenerationEU-välineen kahden miljardin euron väliaikaiset lisämäärärahat, joilla vastataan koronapandemiasta johtuviin EU:n ja sen jäsenvaltioiden elpymistarpeisiin. Näitä määriä täydennettiin rahoitusosuuksilla, joita mekanismiin osallistuvat EU:n ulkopuoliset valtiot maksoivat unionin pelastuspalvelumekanismiin. Rahoitusosuuksien määrä on kaudella 2021–2027 yhteensä 114 miljoonaa euroa. Kolme neljäsosaa (2,9 miljardia euroa) unionin pelastuspalvelumekanismin kausien 2021–2027 rahoituksesta osoitettiin rescEU:hun.
- 04** Komissio on esittänyt [lainsäädäntöehdotuksen](#) asetukseksi unionin pelastuspalvelumekanismista ja unionin tuesta terveysuhkiin varautumista ja reagointia varten, jolla korvataan nykyinen [vuoden 2021 asetus](#). Pelastuspalvelumekanismin määrärahoiksi on ehdotettu uudessa kauden 2028–2034 monivuotisessa rahoituskehyksessä 10,7 miljardia euroa, mikä on huomattavasti enemmän kuin nykyisessä rahoituskehyksessä. Euroopan tilintarkastustuomioistuin on hiljattain julkaissut kyseistä ehdotusta koskevan [lausunnon](#).
- 05** Tässä tarkastuksessa tilintarkastustuomioistuin tutki rescEU-valmiusvarastojen kehittämiseen ja varastointiin tähtäävien hankkeiden suunnittelua ja täytäntöönpanoa komissiossa sekä niiden käyttöönottoa. Tarkastuksessa arvioitiin,
- oliko komissio arvioinut tarpeita ja puutteita EU:n tasolla ja oliko se laatinut ehdotuspyynnöt todettujen tarpeiden mukaisesti
 - oliko rescEU:sta rahoitetut hankkeet pantu vaikuttavalla tavalla täytäntöön, mukaan lukien niiden ylläpito, kun ne ovat saatavilla
 - oliko rescEU-valmiusvarastoa käytetty vaikuttavalla tavalla katastrofiapua koskeviin pyyntöihin vastaamiseen ja oliko sitä käytetty viimeisenä keinona, kuten alun perin oli tarkoitus. Tilintarkastustuomioistuin tutki myös, oliko päätökset jättää vastaamatta aktivointipyyntöihin tehty perustellusti.
- 06** Tarkastus kattoi rescEU:n ehdotuspyynnöt, rahoitetut hankkeet ja vuosien 2022–2024 avustustoimet, joita hallinnoi pelastuspalveluasioden ja humanitaarisen avun operaatioiden pääosasto. Tilintarkastustuomioistuin tarkasti myös terveyshätätilanteiden valmiusviranomaisen, jonka osalta tarkastus kohdistui kahteen ehdotuspyyntöön ja kolmeen hankkeeseen lääketieteellisten ja kemiallisten, biologisten, säteilyyn ja ydinaineisiin liittyvien vastatoimien alalla.

- 07** Tilintarkastustuomioistuin teki tämän tarkastuksen, koska riskien kasvaessa pelastuspalvelulla – ja viime aikoina myös yleisellä varautumisella – on suuri merkitys (kohta **02**). Kertomus tarjoaa poliittisille päättäjille ja suurelle yleisölle riippumattoman arvion siitä, millä tavalla unionin pelastuspalvelumekanismen rescEU-valmiusvarasto edistää EU:n pelastuspalvelua. Kertomuksessa tuodaan esiin joitakin puutteita ja esitetään parannussuosituksia, jotka voivat hyödyttää käynnissä olevaa lainsäädäntöprosessia, joka koskee uutta pelastuspalvelumekanismen välinettä kausille 2028–2034. Tarkemmat taustatiedot ja yksityiskohdat tarkastuksen laajuudesta ja tarkastustavasta esitetään [liitteessä I](#).

Tilintarkastustuomioistuimen havainnot ja suositukset

- 08** Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että yleisesti ottaen unionin pelastuspalvelumekanismen rescEU-valmiusvarasto on tukenut merkittävästi Euroopan pelastuspalvelun toimintaa hankkimalla ja vuokraamalla erilaisia rescEU:n valmiuksia ja ottamalla ne käyttöön kriisin niin vaatiessa. Ehdotuspyyntöjen suunnittelussa oli kuitenkin puutteita, jotka haittasivat hankkeiden täytäntöönpanoa ja kestävyyttä. Joissakin tapauksissa käyttöönotto toimien korvaushakemusmenettelyt olivat työläitä.
- 09** Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että komissio tarjosi rescEU:n valmiuksia pääsääntöisesti todettujen tarpeiden mukaisesti ja että otokseen poimitut ehdotuspyynnöt laadittiin EU:n tasolla ennen rescEU:n käyttöönottoa tehtyjen puuteanalyysien perusteella. Joissakin tapauksissa komissiolla ei kuitenkaan ollut tietoa siitä, millaisia valmiustarpeita jäsenvaltioilla on, sillä tällainen tieto on toisinaan luottamuksellista kansallista turvallisuutta koskevaa tietoa. Ehdotuspyyntöihin osoitetun rahoituksen määrä ei aina liittynyt suoraan tarvearviointiin. Lisäksi NextGenerationEU-välineen varat on käytettävä tiettyyn määräaikaan mennessä, mikä vaikeutti joidenkin ehdotuspyyntöjen suunnittelua (kohdat **14–28**).

Suositus 1

Kohdennetaan rahoitusta paremmin tarpeiden perusteella

Suunniteltaessa uusia rescEU:n valmiuksia komission olisi myönnettävä rahoitusta ainoastaan sellaisiin valmiuksiin, joiden osalta jäsenvaltiot ovat toimittaneet komissiolle riittävästi tietoa, jotta EU:n tasolla havaitut puutteet saadaan korjatuksi.

Toteuttamisen tavoiteajankohta: vuoden 2028 loppuun mennessä.

- 10** Komissio ja jäsenvaltiot eivät aina hyödyntäneet synergioita EU:n yhteisen strategisen reservin muodostamisessa. Esimerkiksi ehdotuspyynnöt ovat luonteeltaan kilpailullisia menettelyitä, jotka nimenomaan ovat kannustaneet hakijoita kilpailemaan keskenään rahoituksesta. Ehdotuspyyntöasiakirjoissa ei ollut erityisiä ehtoja, jotka olisivat viitanneet siihen, että jäsenvaltioilla olisi mahdollisuus tehdä yhteishankintoja. Vaikka rescEU-valmiusvarastoja on pyritty ostamaan yhdessä, tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että tämä oli tuottanut tulosta vain yhdessä tapauksessa, jossa oli käytetty puitesopimusta. Ks. kohdat [29–34](#).

Suositus 2

Edistetään synergioita rescEU-valmiusvarastoa tukevien toimien rahoitusmenettelyssä

Parempien hintojen, nopeampien toimitusaikojen ja tiettyjen laitteiden paremman yhteentoimivuuden saavuttamiseksi komission olisi

- a) laadittava sellaisia ehdotuspyyntöjä, jotka tarvittaessa kannustavat jäsenvaltioita yhteistyöhön esimerkiksi yhteisten hakemusten avulla
- b) kehitettävä rescEU:n valmiuksia mahdollisuuksien mukaan komission ja jäsenvaltioiden yhteisillä hankinnoilla.

Toteuttamisen tavoiteajankohta: vuoden 2028 loppuun mennessä.

- 11** Tilintarkastustuomioistuin toteaa, että useimmissa tapauksissa rescEU:n valmiuksia hankittiin ja ylläpidettiin asianmukaisesti hankkeen keston aikana ehdotuspyynnön vaatimusten mukaisesti. Joidenkin valmiuksien hankinnassa oli kuitenkin viivästyksiä, jotka vaikuttivat valmiuksien oikea-aikaiseen saatavuuteen. NextGenerationEU-välineestä rahoitettujen avustusten osalta komission ehdotuspyynnöissä ei ollut huomioitu kestävyyttä hankkeen päättymispäivän jälkeen. Varastojen ylläpito oli kaikissa hankkeissa otettu huomioon vain siltä ajanjaksolta, jolloin NextGenerationEU-välineen varat olivat käytettävissä, mutta ehdotuspyynnöissä ei ollut otettu huomioon, miten varastoja ylläpidettäisiin tämän jälkeen. Komissio alkoi vasta vuonna 2025 tehdä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa sen arvioimiseksi, millaisia tarpeita niillä on ylläpitää varastoja hankkeiden päättymispäivän jälkeen ja miten NextGenerationEU-hankkeiden täytäntöönpano varmistetaan vuoden 2026 syyskuun ja vuoden 2028 joulukuun välisenä aikana.

- 12** Tilintarkastustuomioistuin havaitsi myös, että komissio oli sisällyttänyt kahteen ehdotuspyyntöön ohjaavana periaatteena toimitusten turvaamisen tiettyjen kapasiteettien osalta ja että niitä oli mahdollista hankkia niin eurooppalaisilta kuin Euroopan ulkopuolisilta toimittajilta. Lopuksi tilintarkastustuomioistuin pani merkille, että komissio oli alkanut selvittää, miten varastointijärjestelyjen hallinnointia voitaisiin parantaa niin kustannusten hallinnan kuin käyttöönottovalmiuden näkökulmasta, mutta tämä ei ollut vielä johtanut käytännön toimenpiteisiin. Ks. kohdat [35](#)–[58](#).

Suositus 3

RescEU-hankkeiden kestävyysparantaminen

Komission olisi yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa

- a) suunniteltava rescEU-varastojen ylläpito niiden koko käyttöajan ajan
- b) selvitettävä, miten toimitusvarmuutta voitaisiin parantaa edistämällä eurooppalaisilta valmistajilta tehtäviä hankintoja
- c) tehostettava nykyisten ja tulevien varastointijärjestelyjen hallinnointia.

Toteuttamisen tavoiteajankohta: vuoden 2028 loppuun mennessä.

- 13** Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että rescEU oli vastannut avunpyyntöihin vaikuttavalla tavalla ja että se oli osoittanut pystyvänsä mukautumaan nopeasti uusiin hätätilanteisiin perinteisen pelastuspalvelun lisäksi. Tilintarkastustuomioistuin totesi kuitenkin myös, että kansallisten viranomaisten kannalta oli työlästä, että jokaisen yksittäisen avustustoimelle myönnetyn tuen osalta on haettava korvausta erikseen. Lopuksi tilintarkastustuomioistuin katsoi, että syyt päättää jättää rescEU:n avustustoimet toteuttamatta olivat perusteltuja. Ks. kohdat [59](#)–[74](#).

Suositus 4

Virtaviivaistetaan avustustoimista aiheutuvien kustannusten korvaamista

Komission olisi yksinkertaistettava hallinnollisia menettelyjä, joilla avustustoimien kustannusten korvaamiseen liittyvää hallinnollista raskautta saataisiin kevennettyä esimerkiksi yhdistämällä useita toimia yhden avustuksen alle.

Toteuttamisen tavoiteajankohta: vuoden 2027 loppuun mennessä.

Tilintarkastustuomioistuimen havainnot tarkemmin

Ehdotuspyynnöt vastasivat pääosin tarpeita, mutta niiden suunnittelua vaikeutti se, että NextGenerationEU-välineen varat on käytettävä tiettyyn määräaikaan mennessä

- 14** EU:n lainsäädäntöön¹ sisällytettiin vuonna 2019 rescEU-valmiusvarasto unionin pelastuspalvelumekanismin puitteissa. Valmiusvarasto sai alkunsa vuonna 2017, jolloin Euroopassa koettiin laajoilla alueilla maastopaloja. Valmiusvarasto perustettiin Euroopan katastrofivalmiuksien ja -varastojen strategiseksi reserviksi, jonka EU rahoittaa kokonaan avustuksilla. Alkuperäisen tarkoituksensa mukaisesti rescEU keskittyi aluksi sammutuslentokoneiden ja -helikoptereiden reservin perustamiseen. Sen toimivaltaa laajennettiin kuitenkin myöhemmin kattamaan myös muita hätätilanteita erityisesti koronapandemian ja Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan aiheuttamien kriisien seurauksena. Tämän johdosta rescEU-valmiusvarastoa ryhdyttiin kehittämään siten, että vähitellen siihen sisällytettiin myös muita valmiuksia. Näitä ovat kenttäsairaalat, kuljetuskalusto, energia- ja majoitustarvikkeet, lääkintätarvikkeet sekä laitteet, joilla varaudutaan kemiallisiin, biologisiin, säteily- ja ydinuhkiin (CBRN) (*liite I*).

¹ Päätös (EU) 2019/420 päätöksen N:o 1313/2013/EU muuttamisesta.

- 15** Vuosina 2021–2027 unionin pelastuspalvelumekanismin monivuotisen rahoituskehityksen määrärahoista osoitettiin noin 844 miljoonaa euroa rescEU:n valmiuksiin. RescEU-valmiusvarastoon käytettävissä oleva rahoitus kasvoi huomattavasti vuosina 2022 ja 2023, kun NextGenerationEU-välineen varoja kohdennettiin 2 039 miljoonaa euroa. RescEU:n valmiudet on hankittu pääasiassa ehdotuspyynnöillä, jotka komission EU:n pelastuspalveluasioden ja humanitaarisen avun operaatioiden pääosasto (ECHO) on järjestänyt sekä EU:n jäsenvaltioille että unionin pelastuspalvelumekanismiin osallistuville EU:n ulkopuolisille valtioille².
- 16** Tilintarkastustuomioistuin valitsi tarkastuksen kohteeksi kuusi ehdotuspyyntöä yhteensä 15:stä vuosina 2022–2024 julkaistusta ehdotuspyynnöstä. Otokseen valittujen ehdotuspyyntöjen yhteenlaskettu arvo oli lähes 1,8 miljardia euroa kyseiselle kaudelle osoitetusta yhteensä 2,2 miljardista eurosta (*liite II, taulukko*). Ehdotuspyynnöissä käsiteltiin rescEU:n valmiuksien hankintaa, kehittämistä ja ylläpitoa seuraavilla aloilla: metsäpalojen ilmasammutus, lääkinnälliset ja CBRN-valmiudet, kiireelliset ilmakuljetukset ja logistiikkatehtävät sekä liikuteltavat majoitustilat katastrofista kärsivälle väestölle.
- 17** Tilintarkastustuomioistuin arvioi, perustuiko rescEU:n perustaminen tarvearviointiin. Tilintarkastustuomioistuin tutki myös, oliko otokseen valitut kuusi ehdotuspyyntöä valmisteltu asianmukaisesti eli pohjautuivatko ne oikea-aikaiseen ja kattavaan puuteanalyysiin, jossa otettiin huomioon tarvittavien valmiuksien tyyppi, määrä- ja laatuvaatimukset, maantieteellinen jakautuminen ja arvioidut kustannukset. Lopuksi tilintarkastustuomioistuin tutki, täyttikö hyväksytty hakemus komission määrittelemät vaatimukset.

² Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Islanti, Moldova, Montenegro, Norja, Pohjois-Makedonia, Serbia, Turkki ja Ukraina.

Ehdotuspyynnöt oli laadittu puuteanalyysien perusteella, mutta joissakin tapauksissa tietoa jäsenvaltioiden tarpeista ei ollut saatavilla

18 Komissio toteutti rescEU:n perustamisen tueksi [arviointitutkimuksen unionin pelastuspalvelumekanismin avustusvalmiuksien määritelmistä, puutteista ja kustannuksista](#). Vuonna 2019 julkaistu loppuraportti sisälsi kattavan selvityksen puutteista ja siinä esitettiin seuraavat tiedot:

- a) katsaus nykyisistä avustusvalmiuksista ja niiden uudelleenmäärittely
- b) kustannusanalyysi
- c) riskiperusteinen valmiuksien puuteanalyysi ja
- d) tarkistettut valmiustavoitteet.

19 Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että tällä tutkimuksella oli suuri vaikutus lainsäädäntökehykseen³, sillä se toi CBRN-valmiudet, hätämajoituksen sekä kuljetus- ja logistiikkavalmiudet rescEU:n toimivallan piiriin ja vahvisti niihin liittyvät laatuvaatimukset.

20 Kunkin aihealueen erityistarpeista (kuten CBRN-valmiuksista ja hätämajoituksesta) keskusteltiin komission järjestämissä asiantuntijatyöryhmissä, joihin kuului edustajia kaikista EU:n jäsenvaltioista ja mekanismiin osallistuvista EU:n ulkopuolisista valtioista. Kaikissa otokseen valituissa ehdotuspyynnöissä oli huomioitu joko tarpeet, jotka olivat nousseet esiin vuoden 2019 selvityksen yhteydessä toteutetussa valmiuksien puuteanalyysissä, tai tulokset, jotka olivat peräisin asiantuntijoiden työryhmäkeskusteluista, tai molemmat. Tällainen perusteellinen analyysi, joka on tehty etukäteen tämäntyyppisiä valmiuksia koskevista tarpeista, käy hyvin ilmi metsäpalojen ilmasammutusta koskevasta kahdesta ehdotuspyynnöstä ([laatikko 1](#)).

³ Tutkimuksen seurauksena rescEU:n valmiuksia koskevaa täytäntöönpanopäätöstä ([EU](#)) 2019/570 muutettiin täytäntöönpanopäätöksillä ([EU](#)) 2021/88, 2022/288 ja 2022/461.

Laatikko 1

Puuteanalyysi osoitti, että metsäpalojen ilmasammutusvalmiuksia koskevat ehdotuspyynnöt olivat perusteltuja

Komission metsäpalojen ilmasammutusvalmiuksia koskeva vuoden 2022 ehdotuspyyntö perustui työhön, jota rescEU:n metsäpalojen ilmasammutustyöryhmä oli tehnyt vuosina 2019–2020. Työryhmä koostui komission edustajista ja pätevistä kansallisista asiantuntijoista, jotka hallinnoivat EU:n jäsenvaltioiden ja mekanismiin osallistuvien EU:n ulkopuolisten valtioiden kansallisia metsäpalojen ilmasammutuskalustoja.

Komissio ja kansalliset asiantuntijat sopivat työryhmän kokouksissa rescEU:n valmiuksien maantieteellisestä jakautumisesta, jotta valmiudet voidaan mukauttaa alueellisiin tarpeisiin.

Etelä-Euroopan osalta komissio ja kansalliset asiantuntijat olivat yhtä mieltä siitä, että alueelle on tarve hankkia kuusi metsäpalojen ilmasammutusmoduulia (joista jokainen koostuu kahdesta keskikokoisesta amfibiolentokoneesta), ja suosittelivat, että viisi niistä sijoitettaisiin Kreikkaan, Espanjaan, Ranskaan, Kroatiaan ja Italiaan. Kuudes moduuli sijoitettaisiin joko Portugaliin tai Kyprokseen.

Seuraavissa kokouksissa komissio ja kansalliset asiantuntijat sopivat lentokoneiden teknisistä eritelmistä ja arvioivat kunkin valmiuden odotetut kustannukset.

- 21** CBRN-uhkien osalta vuoden 2019 puuteanalyysissä korostettiin, että CBRN-toimintavalmiuksia olisi suositeltavampaa kehittää EU:n tasolla niiden suurten kustannusten vuoksi. Valmiuksissa olevien puutteiden koko laajuus ei kuitenkaan käynyt analyysistä ilmi, koska osa tiedoista oli turvallisuusluokiteltu sen vuoksi, että ne olivat merkityksellisiä kansallisen turvallisuuden kannalta. Komissiolla ei näin ollen ollut selkeää kuvaa jäsenvaltioiden nykyisistä valmiuksista. Komission oli perustettava analyysinsa asiantuntijatyöryhmien keskusteluissa tunnistettuihin riskeihin sekä terveyshätätilanteiden valmiusviranomaisen (HERA) laatimaan terveysuhka-analyysiin, jotka olivat ensisijaiset lähteet komission suunnitelmassa vuoden 2022 CBRN-ehdotuspyyntöjä ja vuoden 2023 lääkinnällisiä CBRN-ehdotuspyyntöjä.
- 22** Vuoden 2019 puuteanalyysiä rajoitti entisestään se, että se perustui kansallisiin riskinarviointeihin, joista saatu tieto ei ollut johdonmukaista. Loppuraportissa todetaan (kohta 18), etteivät kaikki arviointien perustana olleet yksityiskohtaiset skenaario-oletukset tai tiedot suunnitelluista ennaltaehkäisevistä ja lieventävistä toimista olleet saatavilla.

Joidenkin ehdotuspyyntöjen suunnittelua vaikeutti se, että NextGenerationEU-välineen varat on käytettävä tiettyyn määräaikaan mennessä

- 23** RescEU:n valmiuksia rahoitettiin vuosina 2022–2024 joko monivuotisen rahoituskehityksen talousarviosta tai NextGenerationEU-välineen varoista. Monivuotisen rahoituskehityksen varat on sidottava⁴ vuoden 2027 loppuun mennessä, kun taas NextGenerationEU-välineen varat (*laatikko 1 liitteessä I*) oli sidottava vuoden 2023 loppuun mennessä ja maksettava vuoden 2026⁵ loppuun mennessä ja hankkeet on toteutettava syyskuuhun 2026 mennessä avustussopimusten mukaisesti.
- 24** Molemmat tilintarkastustuomioistuimen otokseen kuuluneet metsäpalojen ilmasammutusvalmiuksien hankintaa tai väliaikaista vuokraamista koskeneet ehdotuspyynnöt rahoitettiin unionin pelastuspalvelumekanismia koskevista monivuotisen rahoituskehityksen määrärahoista, kun taas CBRN-valmiuksia, majoitustiloja sekä kuljetusta ja logistiikkaa koskevat ehdotuspyynnöt rahoitettiin NextGenerationEU-välineestä. CBRN-ehdotuspyynnöt rahoitettiin HERAn unionin pelastuspalvelumekanismiin suorittamasta rahoitusosuudesta yhteisvaltuutus sopimuksella, josta PO ECHOLle osoitettiin 580,5 miljoonaa euroa vuonna 2022 ja 685,5 miljoonaa euroa maksusitoumusmäärärahoina vuonna 2023. Määrärahat oli tarkoitus käyttää lääkintätarvikkeiden varastojen kehittämiseen CBRN-hätätilanteisiin reagoimista varten.

⁴ Varainhoitoasetus, 114 artiklan 2 kohta.

⁵ Neuvoston asetus 2020/2094, 3 artiklan 4 ja 9 kohta.

- 25** Tarkastajat havaitsivat, että vaikka vuoden 2019 puutearviointissa tai asiantuntijatyöryhmien keskusteluissa havaitut riskit tai puutteet oli otettu huomioon kaikissa otokseen valituissa ehdotuspyynnöissä, kahdessa tapauksessa ei kuitenkaan ollut riittävästi aikaa valmistella ehdotuspyyntöjä perusteellisesti. Esimerkiksi vuoden 2022 CBRN-ehdotuspyynnön aikaan eräessä komission sisäisessä asiakirjassa korostettiin NextGenerationEU-välineen varojen sitomiseen liittyvää aikapainetta. Siinä todettiin, että NextGenerationEU-välinettä koskevassa asetuksessa edellytetään, että 60 prosenttia NextGenerationEU-välineen varoista eli lähes 1,2 miljardia euroa on sidottava oikeudellisesti vuoden 2022 loppuun mennessä, mikä edellyttäisi nopeaa sopimista ja etenemistä. Tämä vahvisti tilintarkastustuomioistuimen johtopäätöksen siitä, että vuoden 2022 ehdotuspyynnön tarkoituksena oli käyttää yhtäkkiä saataville tulleita NextGenerationEU-välineen varoja. Vuoden 2022 CBRN-ehdotuspyyntöön vastanneet hakijat olivat itse asiassa esittäneet hanke-ehdotuksia, joiden budjetoitu arvo oli selvästi pienempi kuin ehdotuspyynnön määrärahat. Komissio ehdottikin Venäjän Ukrainaa vastaan käymän sodan vuoksi ja kuultuaan ensin jäsenvaltioita ja mekanismiin osallistuvia EU:n ulkopuolisia maita, että hakijat kasvattaisivat huomattavasti hankkeiden talousarvioita. Tämä johti siihen, että yksi hakijoista kasvatti hankkeensa talousarviota 86 miljoonalla eurolla (55 prosenttia) ja toinen 63 miljoonalla eurolla (113 prosenttia), jotta ne voisivat hankkia lisää laitteita Venäjän Ukrainaa vastaan käymään sotaan liittyvien muuttuvien riskien varalta.
- 26** Vuonna 2022 komissio käynnisti ehdotuspyynnön kuljetuksen ja logistiikan alalla. Vain kaksi jäsenvaltiota jätti hakemuksen ja toinen niistä veti hakemuksensa pois. Toisen osalta ehdotuspyynnössä yksilöityjen tarpeiden selventäminen edellytti useita kysymys- ja vastauskierroksia. Lisäksi alkuperäiseen ehdotukseen tehdyt muutokset johtivat alkuperäisen talousarvion viisinkertaistumiseen 27 miljoonasta eurosta lähes 136 miljoonaan euroon, koska ehdotuksen ensimmäinen versio sisälsi yhden lentokoneen vähemmän (kaksi lentokonetta lopulliseen ehdotukseen sisältyneen kolmen sijasta), eikä siinä myöskään ollut otettu huomioon lentotuntien kustannuksia.
- 27** Ainoa valittu ehdotus ei täysin täyttänyt kaikkia ehdotuspyynnön vaatimuksia ([laatikko 2](#)). Vaikka kyseisellä jäsenvaltiolla oli riittävästi kokemusta vastaavan kokoisista hankkeista, sillä ei kuitenkaan ollut aiempaa kokemusta hankkeista, joihin sisältyi uudentyypinen valmius tarjota nopeita ilmakuljetuspalveluja hätätilanteissa. Hakija katsoi kuitenkin, että hanke tarjoaisi sille hyvän tilaisuuden täydentää varastointitoimintaansa kuljetus- ja logistiikkatoiminnalla. Ehdotuksen arviointivaiheessa komissio totesi, että henkilöstön vähäinen määrä voi heikentää hakijan kykyä hallinnoida hanketta. Komissio ei kuitenkaan kyseenalaistanut aikataulua, joka osoittautui lopulta liian kunnianhimoiseksi, sillä hanke viivästyi merkittävästi ([laatikko 5](#)).

Laatikko 2

Kuljetuksia ja logistiikkaa koskevan ehdotuspyynnön vaatimukset

Kuljetuksia ja logistiikkaa koskevassa ehdotuspyynnössä edellytettiin, että hakijat asettavat [täytäntöönpanopäätöksen 2019/570](#) mukaisesti saataville kaksi monikäyttölentokonetta ja yhden lääkinällisen evakuointilentokoneen tapauksissa, joissa kyseiset monikäyttölentokoneet eivät täytä lääkinällisiä evakuointikriteerejä (kuten kykyä kuljettaa vähintään neljä tehohoitoyksikköä tai 24 paria).

Ehdotuspyynnössä asetettiin hakijoille myös muita ehtoja, joiden mukaan niiden on

- toimittava sekä päivällä että yöllä
- toimittava tarvittaessa haastavissa olosuhteissa, kuten sota-alueiden läheisyydessä
- huolehdittava logistisista tukitoiminnoista, kuten materiaalin lastaamisesta ja purkamisesta
- kuljetettava ja käsiteltävä erikoistavaroita kansainvälisten standardien mukaisesti.

Valittu hakija ei täyttänyt näitä muita vaatimuksia kokonaan. Vaikka tarjotut lentokoneet pystyivät toimimaan sekä päivällä että yöllä, niillä oli vain rajallinen kyky toimia haastavissa olosuhteissa (ehdotettujen lentokoneiden moottorityypin vuoksi), lastata ja purkaa materiaalia (koska ne tarvitsivat logistista tukea maassa) ja kuljettaa joitakin moduuleja, kuten metsäpalojen sammuttamisessa käytettäviä ajoneuvoja.

28 Tilintarkastustuomioistuin tutki majoitustilojen tarjoamista koskevaa ehdotuspyyntöä, joka oli sen näkemyksen mukaan huolellisesti laadittu NextGenerationEU-välineen varojen käyttöön liittyvistä aikarajoituksista huolimatta. Tarkastajat havaitsivat, että ehdotuspyyntöasiakirjassa nimenomaisesti ei edellytetty jäsenvaltioita ehdottamaan tietyn tyyppisiä majoitustiloja, jotta vältettäisiin hakijoiden tahaton syrjintä. Komissio oli vahvistanut ominaisuuksille vähimmäisvaatimukset, joita jäsenvaltiot täydensivät ehdottamalla erityisratkaisuja, joissa ne pystyivät hyödyntämään omia kansallisia kokemuksiaan ja teollisuuden innovaatioita. Tarkastajat havaitsivat, että tämä toimintatapa tuotti myönteisiä tuloksia. Tämä johtui siitä, että komissio pystyi valitsemaan rahoitettaviksi erilaisia hankkeita, kuten sellaisia hankkeita, joissa tarjottiin kahdenlaisia majoitustiloja: lyhyen tai keskipitkän aikavälin käyttöön tarkoitettuja majoitustiloja, jotka on helppo kuljettaa ja asentaa, ja monimutkaisempia majoitustiloja, jotka tarjoavat paremman ratkaisun keskipitkällä aikavälillä.

Komissio ja jäsenvaltiot eivät aina hyödyntäneet synergioita EU:n yhteisen strategisen reservin muodostamisessa

- 29** Kaikkia rescEU:n valmiuksia ylläpidetään jäsenvaltioissa ja mekanismiin osallistuvissa EU:n ulkopuolisissa maissa, jotka ovat halukkaita vastaamaan komission ehdotuspyyntöihin. Komission ja jäsenvaltioiden on varmistettava⁶, että rescEU:n valmiudet jakautuvat maantieteellisesti asianmukaisella tavalla. Tarkastajat havaitsivat otokseen poimittuja ehdotuspyyntöjä arvioidessaan, että rescEU:n valmiuksien maantieteellinen jakautuminen EU:ssa ja mekanismiin osallistuvissa EU:n ulkopuolisissa maissa riippui siitä, olivatko jäsenvaltiot ja osallistuvat valtiot halukkaita osallistumaan näihin hankkeisiin.
- 30** Unionin pelastuspalvelumekanismin avustusvalmiuksien määritelmiä, puutteita ja kustannuksia koskevasta arviointitutkimuksesta laaditussa vuoden 2019 loppuraportissa todetaan, että yhteishankintojen ja valmiuksien varastoinnin kannalta merkitykselliset seikat on otettava huomioon hankintavaiheessa. Yhdessä otokseen valituista ehdotuspyynnöistä ei kuitenkaan viitattu tällaisiin seikkoihin. Ehdotuspyyntöasiakirjat eivät sisältäneet erityisiä ehtoja, jotka olisivat viitanneet siihen, että jäsenvaltioilla olisi ollut mahdollisuus tehdä yhteishankintoja (esimerkiksi palkitsemalla konsortioiden tekemiä hakemuksia).
- 31** Erään otokseen valitun hankkeen edunsaaja kertoi, että komissio oli antanut asiantuntijatyöryhmän kokouksissa tietoa siitä, että hankintoja oli mahdollista tehdä yhdessä. Ehdotuspyyntöjärjestelmä on kuitenkin jo luonteensa puolesta sellainen, että se kannustaa hakijoita kilpailemaan keskenään rahoituksen saamiseksi. Eräs toinen hankkeen edunsaaja oli hanke-ehdotusta laatiessaan yrittänyt ottaa yhteyttä muihin jäsenvaltioihin mutta ei ollut saanut vastausta.
- 32** Otokseen sisältyvissä ehdotuspyynnöissä oli yksi hanke, jossa HERA oli helpottanut erään kohteen hankintaa tarjoamalla neljälletoista EU:n jäsenvaltiolle ja mekanismiin osallistuvalla EU:n ulkopuoliselle valtiolle mahdollisuutta puitesopimuksen tekemiseen. Hankkeen edunsaaja suhtautui tähän mahdollisuuteen myönteisesti, koska sen oli hankittava suuria määriä myös muita tarvikkeita lyhyessä ajassa ja ilman puitesopimuksen tuomia etuja.

⁶ Päätös N:o 1313/2013/EU, 12 artiklan 1 kohta.

- 33** Toisessa tapauksessa komissio oli yrittänyt helpottaa yhteistä hankintamenettelyä kuuden sellaisen jäsenvaltion välillä, joille oli myönnetty rahoitusta metsäpalojen ilmasammutusvalmiuksien hankkimista varten. Komission näkemys oli kuitenkin vuonna 2021, että sen on oikeudellisesti mahdotonta hankkia laitteita suoraan jäsenvaltioiden puolesta, ellei se itse omista edes osaa hankinnan kohteesta. [Varainhoitoasetusta](#)⁷ tarkistettiin marraskuussa 2024, ja sen jälkeen komission suorat hankinnat jäsenvaltioiden puolesta tulivat tällaisissa tapauksissa mahdollisiksi.
- 34** Tilintarkastustuomioistuin katsoo, että komissio oli sopivin elin varmistamaan hakijoiden hanke-ehdotusten arvioinnin yhteydessä, että ne täydentävät muita eurooppalaisia valmiuksia. Täydentävyys olemassa olevien EU:n varastojen kanssa oli yksi osakriteeri arvioitaessa, kuinka merkityksellisiä otoksen hankkeet ovat CBRN-valmiuksia koskevien ehdotuspyyntöjen kannalta. Komissio kuitenkin arvioi tätä osakriteeriä vuoden 2022 ehdotuspyyntöä varten yhteentoimivuuden näkökulmasta, joka on vain yksi täydentävyyden näkökohta. Tätä parannettiin samaa alaa koskevassa vuoden 2023 ehdotuspyynnössä, jossa täydentävyys sisällytettiin osakriteeriksi ja jossa komissio arvioi täydentävyyttä arviointiraportissaan.

Komissio ei ole ottanut suunnitteluvaiheessa huomioon, miten kestäviä NextGenerationEU-välineestä rahoitettujen hankkeiden tulokset ovat hankkeiden päätyttyä

- 35** Otokseen valituista kuudesta ehdotuspyynnöstä neljä oli laadittu NextGenerationEU-välineen varojen tavanomaisen täytäntöönpanoaikataulun mukaisesti, mikä rajoitti eri avustuksilla hankittujen valmiuksien keskipitkän aikavälin suunnittelua. Hankkeen hakijoiden oli raportoitava, mitä hankituille valmiuksille tapahtuisi, ylläpito mukaan lukien, hankkeen päättymiseen eli syyskuuhun 2026 saakka. Yksi hakija ilmaisi huolensa valmiuksien kestävydestä jo hanke-ehdotusvaiheessa vuonna 2022, mutta asiaa ei käsitelty siinä vaiheessa. Tämä rajoitus ei koskenut kahta metsäpalojen ilmasammutusta koskevaa ehdotuspyyntöä, koska ne rahoitettiin unionin pelastuspalvelumekanismin monivuotisen rahoituskehyksen talousarviosta.

⁷ 168 artikla.

- 36** CBRN-valmiuksia koskevien kahden ehdotuspyynnön osalta hakijat olivat laatineet suunnitelmat varaston ylläpitopalveluista hankkeen loppuun saakka. Vain yksi NextGenerationEU-välineestä rahoitetuista hanke-ehdotuksista sisälsi ehtoja siitä, mitä valmiuksille aiottaisiin tehdä hankkeen päättymisen jälkeen. Tässä tapauksessa hankkeen edunsaaja suunnitteli myös mahdollisuutta hankkia ylläpitopalveluja hankkeen päättymispäivän jälkeen sisällyttämällä hankintasopimukseen ehdon, joka mahdollistaa sopimuksen jatkamisen yhdellä vuodella hankkeen päättymispäivän jälkeen (*laatikko 3*).

Laatikko 3

Kestävyyttä koskevat suunnitelmat hankkeen päättymispäivän jälkeen

Komission ja asianomaisen jäsenvaltion tekemässä avustussopimuksessa todetaan, että hankkeen yhden edunsaajan oli laadittava suunnitelmat siitä, mitä hankituille valmiuksille tehdään hankkeen päätyttyä. Suunnitelmat oli tehtävä erityisesti sellaisten tuotteiden osalta, joiden käyttöikä oli huomattavasti pidempi kuin hankkeen kolmen vuoden ja yhdeksän kuukauden pituinen kesto, sekä joidenkin tuotteiden kierrättämisestä varastossa.

Yhden otokseen valitun CBRN-hankintamenettelyn sopimuksessa edunsaajana oleva jäsenvaltio sopi toimittajan kanssa ylläpitojärjestelyistä hankkeen kestoä pidemmälle ajanjaksolle, koska joidenkin varastossa olevien tuotteiden käyttöikä ylittäisi selvästi hankkeen päättymispäivän. Joulukuuhun 2025 mennessä ylläpidosta ei kuitenkaan ollut laadittu sopimuksia syyskuun 2026 jälkeiselle ajalle, koska komissiolta ei ollut saatu tietoa siitä, voitaisiinko avustuksen kestoä jatkaa syyskuun 2026 jälkeen. Koska ylläpito oli sisällytetty hankintasopimukseen, hankkeen edunsaaja voisi kuitenkin tehdä ylläpitosopimuksia syyskuun 2026 jälkeen, jos hankkeen kestoä jatketaan.

- 37** Komissio ei ollut vuoden 2025 loppuun mennessä asettanut kansallisten viranomaisten saataville mitään tietoja kestävyysuunnittelusta vuoden 2026 lopun ja vuonna 2028 alkavan seuraavan monivuotisen rahoituskehityksen väliselle ajanjaksolle. Komissio ilmoitti joulukuussa 2025 jäsenvaltioille, että hankkeen täytäntöönpanokauden pidentämiselle enintään 31. joulukuuta 2028 saakka oli myönnetty poikkeus. Maaliskuuhun 2026 mennessä kysymystä rescEU-varastojen ylläpitoon tarvittavasta rahoituksesta seuraavaan monivuotiseen rahoituskehitykseen asti ei kuitenkaan ole vielä ratkaistu.

RescEU:n valmiudet hankittiin ja niitä ylläpidettiin useimmissa tapauksissa asianmukaisesti, mutta viivästykset vaikuttivat niiden saatavuuteen

- 38** Tilintarkastustuomioistuin valitsi seitsemän hankkeen otoksen yhteensä 75 hankkeesta, jotka rahoitettiin yhdessä kuudesta vuosina 2022–2024 julkaistusta ja otokseen sisältyneestä ehdotuspyynnöstä (kohta [16](#)). Näiden hankkeiden osuus myönnetystä kokonaisrahoituksesta oli 36 prosenttia (800 miljoonaa euroa yhteensä 2,2 miljardista eurosta). Tähän otokseen lisättiin yksi suoraan myönnetty hanke.
- 39** Tilintarkastustuomioistuimen otokseen kuuluneissa hankkeissa hankittiin tai vuokrattiin palontorjuntavalmiuksia (hankkeet 1 ja 7), varastoitiin ja ylläpidettiin CBRN-tarvikkeita ja lääkinnällisiä tarvikkeita (hankkeet 2, 3 ja 6), järjestettiin ihmisten ja laitteiden lentokuljetuksia (hanke 4), hankittiin liikuteltavia majoitustiloja katastrofista kärsivälle väestölle (hanke 5) ja hankittiin tarvikkeita energian hätätoimitusta varten (hanke 8). [Laatikossa 4](#) esitetään joitakin esimerkkejä otokseen poimituista eri tyyppisistä rescEU-hankkeista. Kattava luettelo hankkeista esitetään [liitteessä II](#).

Laatikko 4

Esimerkkejä otokseen valituista rescEU-hankkeista

Kemialliset, biologiset, säteily- ja ydinainearastot (hankkeet 2, 3 ja 6)

RescEU:sta rahoitettiin hankkeita, joilla pyrittiin lisäämään EU:n valmiuksia reagoida kemiallisiin, biologisiin, säteily- ja ydinonnettomuuksiin.

Näissä hankkeissa koottiin varastoja erilaisten hätätilanteiden viiteskenaarioiden perusteella. Suunnittelussa otettiin huomioon mahdollisten vaaratilanteiden luonne ja laajuus sekä tällaisissa tapauksissa suunnitellut avustustoimet.

Varastoihin kuuluu lääkintätarvikkeita, suoja- ja puhdistusvarusteita sekä muita tarvikkeita, joita pelastustyöntekijät tai laajempi väestö saattavat tarvita.

Lähde: Rescue Borealis -harjoitus, 2025, sisäministeriö, Suomi.

RescEU:n majoitusvalmiudet: Konttiasuinalueet (hanke 5)

RescEU:sta rahoitettiin myös hanketta, jonka tarkoituksena oli toimittaa nopeasti majoitustiloja hätätilannepaikalle esimerkiksi suuressa maanjäristyksessä. Majoitustilat muodostavat konttiasuinalueita, joissa on tilat 256 henkilölle asumista, hygieniaa ja sanitaatiota, perusterveydenhuoltoa, vesisäiliöitä ja generaattoreita varten. Valmius on joustava: konttimoduulit vastaavat kussakin tapauksessa kohdennetusti asianomaisten maiden tarpeisiin.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

RescEU:n siirtymävaihe – Metsäpalojen ilmasammutusmoduuli valmiudessa palokauden aikana (hanke 7)

Komissio järjestää vuosittain ehdotuspyyntöjä rahoittaakseen lentokoneiden vuokraamisen rescEU:n käyttöön metsäpalokaudella (15. kesäkuuta–31. lokakuuta). Tilintarkastustuomioistuimen otokseen kuulunut hanke käsitti yhden metsäpalojen ilmasammutusmoduulin (joka koostui kahdesta keskikokoisesta amfibiolentokoneesta ja niiden miehistöstä), jonka Italia oli asettanut rescEU:n käyttöön. Näitä lentokoneita voidaan käyttää muissa maissa, joiden omat resurssit eivät riitä laajojen metsäpalojen hallintaan.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

- 40** Tilintarkastustuomioistuin arvioi, ovatko jäsenvaltiot hankkineet tai vuokranneet rescEU:n valmiuksia vaikuttavalla tavalla. Lisäksi se arvioi näiden valmiuksien saatavuutta eri maissa. Tilintarkastustuomioistuin tutki myös, miten valmiuksia ylläpidettiin ja hallinnoitiin, kun ne olivat käytettävissä.

RescEU-hankkeiden valmiudet hankittiin yleisesti ottaen ehdotuspyynnöissä ja avustussopimuksissa vahvistettujen vaatimusten mukaisesti

- 41** Tilintarkastustuomioistuimen otokseen valituissa kahdeksassa hankkeessa valmiudet oli yleisesti ottaen joko hankittu kokonaan tai niiden hankinta oli edennyt avustussopimuksessa sovitussa aikataulussa ehdotuspyynnön vaatimusten ja avustussopimuksen mukaisesti. Tarkastajat havaitsivat, että valitut hankkeiden sisältämät hankintasopimukset olivat avustussopimuksissa vahvistettujen hintojen, laadun ja määrien sekä ennen hankintamenettelyn käynnistämistä tehdyn markkinatutkimuksen mukaisia yhtä hanketta lukuun ottamatta. Kyseinen hanke oli myös [Euroopan petostentorjuntaviraston \(OLAF\)](#) tutkinnan kohteena.

- 42** OLAF suositteli helmikuussa 2025 perimään takaisin yli 91 miljoonaa euroa yhteensä 114 miljoonan euron suuruisesta rahoituksesta, joka oli tarkoitettu sähkögeneraattoreiden hankintaan alueille, joilla on Venäjän Ukrainaa vastaan käymän sodan vuoksi pulaa sähköstä. OLAFin mukaan hankintamenettely oli avoimuuden, kilpailun, yhdenvertaisen kohtelun ja moitteettoman varainhoidon periaatteiden vastainen. Tutkimuksessa paljastui ylihinnoittelua, kilpailun puutetta ja tietyille urakoitsijoille myönnettyjä perusteettomia etuja. Tämän vuoksi komissio tilasi riippumattoman tarkastuksen, joka kohdistuu sisäisen valvonnan järjestelmiin ja siihen, miten jäsenvaltion viranomainen oli käyttänyt avustussopimusvaroja rescEU:n jäljellä olevien avustusten osalta. Komissio aikoo toteuttaa tapauksen johdosta jatkotoimia vuonna 2026 rahoitusoikaisujen soveltamiseksi.
- 43** Vaikka viivästyksiä oli esiintynyt (kohdat [50–52](#)), suurin osa tilintarkastustuomioistuimen otokseen valittujen hankkeiden valmiuksista oli asetettu saataville marraskuuhun 2025 mennessä, kuten tarkastajien paikan päällä tekemät tarkastukset vahvistivat, ja ne olivat valmiita käyttöön otettaviksi sen jälkeen, kun ne oli kirjattu yhteiseen hätäviestintä- ja tietojärjestelmään eli CECIS-järjestelmään. CECIS on verkkopohjainen hälytys- ja ilmoitussovellus, joka mahdollistaa reaaliaikaisen tietojenvaihdon EU:n hätäavun koordinoitikeskuksen ja unionin pelastuspalvelumekanismin 37 kansallisen yhteyspisteen kanssa. Kansallinen yhteyspiste on ympäri vuorokauden toimiva pelastuspalveluviranomainen tai -ministeriö, jonka kukin maa on nimennyt koordinoimaan toimia hätäavun koordinoitikeskuksen kanssa. OLAFin tutkimassa hankkeessa varastoihin varastoitua omaisuutta ei enää voida ottaa käyttöön käynnissä olevien kansallisten tutkimusten vuoksi.
- 44** Valmiudet kirjattiin CECIS-järjestelmään joko asteittain, kun tuotteita toimitettiin ja varastoitiin varastoihin, tai joissakin tapauksissa, kun kokonainen moduuli oli pystytetty varastoihin käyttöönottoa varten. Komissio otti CECIS 2.0 -järjestelmän käyttöön vuonna 2025. Päivitettyyn järjestelmään sisältyy parannuksia, joilla lievennetään valmiuksien manuaalisesta kirjaamisesta aiheutuvaa virheriskiä.

- 45** Vaikka pelastuspalvelu kuuluu kansalliseen toimivaltaan, edunsaajat tukevat voimakkaasti yhteisvastuuta ja tietämyksen jakamista hätätilanteisiin valmistautumisessa ja niihin vastaamisessa ja suhtautuvat niihin myönteisesti⁸. Avustussopimuksissa edellytetään pitämään rescEU:n logoa esillä, minkä tarkoituksena on tuoda esiin EU:n yhteisvastuuta käytännössä. Tarkastajat havaitsivat tarkastuskäyntiensä aikana, että logo oli todellakin näkyvissä useimmissa tarkastetuissa kohteissa (*kuva 1*). Kahdessa tapauksessa logo ei kuitenkaan ollut näkyvillä. Yhdessä tapauksessa logoa ei ollut kiinnitetty varastoon varastoituihin pakattuihin tuotteisiin, mutta merkinnät oli tarkoitus tehdä käyttöönoton valmistelun yhteydessä varaston tavanomaisten toimintamenettelyjen mukaisesti. Toisessa tapauksessa metsäpalojen sammutuslentokoneita ei ollut merkitty rescEU:n logolla.

Kuva 1 | RescEU:n hätämajoitus: Peiton päälle kiinnitetty EU:n logo

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin.

⁸ Erityiseurobarometri, 511b, Report on EU Civil Protection, Union Civil Protection Knowledge Network, 2021.

- 46** Tilintarkastustuomioistuini pani merkille, että EU:n rahoittama pelastuspalvelu on siirtymässä pois perinteisestä tehtävästään tarjota tukea kansallisissa katastrofeissa ja rauhanajan hätätilanteissa kohti integroidumpaa roolia kansallisen puolustuksen, turvallisuuden ja kansanterveyden alalla. Tämä suuntaus näkyy rescEU:n valmiuksien kasvussa vuodesta 2019 koronapandemian ja Ukrainan sodan seurauksena. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastamassa hankeotoksessa toimitusvarmuuden turvaaminen sisältyi joihinkin ehdotuspyyntöihin ohjaavana periaatteena, mutta erilaisia rescEU:n valmiuksia oli mahdollista hankkia niin eurooppalaisilta kuin Euroopan ulkopuolisilta toimittajilta. Jotkin jäsenvaltiot ovat toivoneet, että tässä yhteydessä otettaisiin huomioon toimitusvarmuutta ja strategista riippumattomuutta koskevat näkökohdat ja selvitetäisiin, voisiko EU käyttää neuvotteluvoimaansa ja asettaa Euroopassa tuotettujen resurssien hankinnan etusijalle.
- 47** Esimerkiksi metsäpalojen ilmasammutushankkeessa, joka koski kahden keskikokoisen amfibiolentokoneen ostamista, jäsenvaltio käynnisti markkinatutkimuksen, jonka tuloksena ehdotettiin hankkimaan vanhempien mallien päivitettyjä versioita tai vielä sertifioimattomien lentokoneiden prototyyppejä. Koska markkinoilla ei tuolloin ollut toimittajia, kyseinen jäsenvaltio ja viisi muuta jäsenvaltiota sopivat yhdessä aloittavansa neuvottelut EU:n ulkopuolisen valmistajan kanssa. Nämä jäsenvaltiot olivat aiemmin hankkineet keskisuuria amfibiolentokoneita tältä valmistajalta, mutta se oli lopettanut niiden tuotannon. Jäsenvaltiot pyysivät komissiota avustamaan neuvotteluissa kahdesta syystä: ensinnäkin siksi, että tuotannon uudelleen käynnistäminen edellytti vähintään 20 lentokoneen tilausmäärää, ja toiseksi siksi, että lentokoneiden hankinnalle haluttiin varmistaa kilpailukykyinen hinnoittelu ja vahvat takeet.
- 48** EU:n tason neuvotteluprosessi kesti yli kaksi vuotta. Tämän jälkeen jäsenvaltion ja tavarantoimittajan välillä allekirjoitettiin erityissopimus vuonna 2024, ja lentokoneet on tarkoitus toimittaa vuosina 2029 ja 2030 eli nykyisen monivuotisen rahoituskehityksen jälkeen. Jälkikäteen tarkasteltuna toimittajan kanssa käydyt pitkittyneet neuvottelut herättivät jäsenvaltion huolen siitä, olisiko EU:n ulkopuolisen sammutuslentokoneen tuotannon uudelleen käynnistämiseen tarvittavat varat voitu sen sijaan kohdentaa eurooppalaisen valmistajan vastaavan lentokoneen kehittämiseen.

Useimmissa hankkeissa oli viivästyksiä, jotka vaikuttivat joidenkin valmiuksien saatavuuteen

- 49** Otokseen valituista kahdeksasta hankkeesta seitsemän oli käynnissä tarkastusajankohtana. Kuusi hanketta oli määrä toteuttaa elo- tai syyskuuhun 2026 mennessä ja yksi vuoteen 2030 mennessä.
- 50** Kaksi hanketta oli toteutettu aikataulun mukaisesti. Kuudessa muussa hankkeessa oli ilmennyt viivästyksiä joidenkin rescEU:n valmiuksien hankintaa koskevien välitavoitteiden täytäntöönpanossa. Tarkastajat havaitsivat, että hankkeiden täytäntöönpanon oikea-aikaisuuteen vaikuttivat usein pitkäkestoiset hankintamenettelyt, kuten monimutkaisten teknisten eritelmien laatiminen, ja tuotteiden saatavuus markkinoilla. *Laatikossa 5* annetaan esimerkki huomattavasti viivästyneestä hankkeesta.

Laatikko 5

Merkittävät viivästykset rescEU:n lentokuljetussopimuksen tekemisessä

Yksi hanke koostui kahden suuren lentokoneen vuokraamisesta matkustajien ja rahdin kuljettamiseen, lääkinällisen evakuoitilentokoneen vuokraamisesta ja lääkintäryhmästä.

Kyseessä oli ensimmäinen rescEU:n rahoittama kuljetus- ja logistiikkahanke, ja hankkeen monimutkaisen luonteen vuoksi teknisten eritelmien määrittelyssä oli vaikeuksia. Myös hankkeen arvonlisävero-osuuden kansallisen rahoituksen varmistamisessa ilmeni ongelmia. Näiden tekijöiden vuoksi hanke viivästyi 27 kuukaudella siten, että kuukauden nro 32 aikana saavutettiin kahden monikäyttölentokoneen tarjouskilpailua koskeva välitavoite, joka suunnitelmien mukaan olisi pitänyt saavuttaa kuukauden nro 5 aikana.

- 51** Majoitustilahanke ja kolme CBRN:ään ja lääkinällisiin tarvikkeisiin liittyvää hanketta onnistuivat suurelta osin hankkimaan tarvikkeita aikataulun mukaisesti. Viivästykset johtuivat pääasiassa siitä, että tuotteita, kuten tiettyjä rokotteita, ei ollut varastossa. Tiettyjä muita tuotteita, kuten innovatiivisia korkean teknologian suojavaatteita, joissa on itsenäinen tuuletusjärjestelmä, ei voitu hankkia markkinoilta käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.

- 52** NextGenerationEU-välineestä rahoitetuilla hankkeilla on kiinteä aikataulu ja siten kiinteä päättymispäivä. Tällöin ajanjakso, joka alkoi siitä, kun kunkin rahoitetun hankkeen kaikki rescEU:n valmiudet olivat täysin käytettävissä, ja päättyi hankkeen päättymispäivään, oli vastaavasti lyhyt. Tämä ajanjakso lyhenyi edelleen viivästyneiden hankkeiden osalta. Yhtä lukuun ottamatta kaikki tilintarkastustuomioistuimen otokseen valitut NextGenerationEU-välineestä rahoitetut avustukset oli varastoitu kokonaisuudessaan vasta vuoden 2026 alussa, kun taas hankkeet päättyivät syyskuussa 2026.

Varastojen ylläpitämisestä säädettiin vain siltä ajalta, kun NextGenerationEU-välineen varat olivat käytettävissä

- 53** NextGenerationEU-välineen hankkeet on saatava päätökseen syyskuuhun 2026 mennessä, ja komissio suorittaa kaikki loppumaksut joulukuuhun 2026 mennessä. Tämä vaikutti kaikkien tilintarkastustuomioistuimen otokseen kuuluneiden, NextGenerationEU-välineestä rahoitettujen hankkeiden suunnitteluun siltä osin, miten varastoja ylläpidetään hankinnan jälkeen. Asiaa suunniteltiin kaikissa näissä hankkeissa vain syyskuuhun 2026 saakka lukuun ottamatta yhtä tapausta, johon ei alusta alkaenkaan sisältynyt ylläpitomäärärahoja. Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen aikaan komissio pyrki edelleen löytämään ratkaisun siihen, miten näiden hankkeiden ylläpito rahoitetaan 1. lokakuuta 2026 ja 31. joulukuuta 2027 (nykyisen monivuotisen rahoituskehityksen päättymisajankohta) välisenä aikana. Komissio ilmoitti edunsaajille joulukuussa 2025, että hankkeiden jatkamiselle oli myönnetty poikkeuslupa (kohta [37](#)).
- 54** Vuonna 2022 käynnistetyssä ehdotuspyynnössä oli mukana yksi CBRN-varastojen hankintaan liittyvä hanke, jonka määrärahat olivat merkittävästi vajaakäytössä täytäntöönpanon aikana. Komissio oli sopinut asianomaisen jäsenvaltion kanssa siitä, että suunniteltujen ja toteutuneiden menojen välinen ero voitaisiin käyttää CBRN-onnettomuuksissa avustamisessa tarvittavien lisätarvikkeiden hankintaan. Tilintarkastustuomioistuin katsoo kuitenkin, että varojen käyttäminen muihin valmiuksiin hankkeen päättymisajankohdan lähestyessä pahentaa NextGenerationEU-välineestä rahoitettujen varastojen kestävyysongelmaa syyskuun 2026 jälkeen, mistä myös muut hankkeen edunsaajat ovat huomauttaneet ([laatikko 6](#)).

Laatikko 6

NextGenerationEU-välineestä rahoitettujen varastojen ylläpito voi olla kallista

Seuraava tärkeä vaihe hankinnan jälkeen on rescEU-varastojen ylläpito sen varmistamiseksi, että varastot ovat jatkuvasti käytettävissä käyttöönottoa varten. Tämä edellyttää asianmukaista suunnittelua. Tällä tavoin rahoituksen jatkuvuus vaikuttaa suoraan varastoitujen tuotteiden käyttöikään. Jatkuvuuden puute vaarantaa rescEU:n valmiuksien kehittämiseen investoidut varat ja EU:n kriisivalmiuden.

Esimerkiksi yhden hankkeen edunsaajan mukaan hankkeen CBRN-varaston ja lääkintävarastojen varastointikustannukset olisivat vähimmillään 10 miljoonaa euroa ja niiden täysimääräinen ylläpito, mukaan lukien pilaantuvien tarvikkeiden täydentäminen, maksaisi jopa 68 miljoonaa euroa.

- 55** Suuret varastot edellyttävät jatkuvaa seurantaa, jotta ne pysyvät käyttövalmiina. Tämä on tärkeää tuotteille, joilla on viimeinen käyttöpäivä, kuten tietyille lääkinnällisille tuotteille, sekä laitteille, joiden akut on ladattava säännöllisesti tai joiden kalibrointi on tarkastettava säännöllisesti, kuten spektrometreille.
- 56** Varastojen ylläpito, mukaan lukien tiettyjen tavaroiden vanheneminen ja kierto, ei aina ollut järjestelmällistä tai automatisoitua. Yhdessä tapauksessa tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että jäsenvaltio käytti yksinkertaista laskentataulukkoa ylläpidon ja päivitysten seuraamiseen. Eräässä toisessa tapauksessa tilintarkastustuomioistuimelle ei toimitettu mitään näyttöä ylläpidon seurantaa koskevista asiakirjoista.
- 57** Tarkastajat havaitsivat paikan päälle tekemiensä tarkastuskäyntien aikana, että kaikki edunsaajat olivat valmiita ottamaan rescEU:n valmiudet käyttöön 12 tunnissa. Varastointia, ylläpitoa ja käyttöönottoa koskevat vakioidut toimintamenettelyt, jotka olivat hankkeen keskeinen tuotos varastojen valmiuden varmistamiseksi, olivat joko käytössä tai niitä kehitettiin avustussopimusten mukaisesti.
- 58** Tarkastajat panivat myös merkille, että komissio ja hankkeiden edunsaajat tutkivat useita vaihtoehtoja nykyisten tai tulevien varastointijärjestelyjen hallinnoinnin parantamiseksi sekä kustannusten hallinnan että käyttöönottovalmiuden näkökulmasta (*laatikko 7*).

Laatikko 7

Varastojen tehokkuuden parantamiseen tähtäävät toimintatavat

Arvokkaiden rescEU-laitteiden palauttaminen – Yksi jäsenvaltio kehitti unionin pelastuspalvelumekanismin puitteissa saatujen kokemusten perusteella vakioidun järjestelmän, jolla arvokkaat tarvikkeet saataisiin palautettua käyttöönoton jälkeen. Järjestelmässä arvokkaiden tarvikkeiden palauttaminen varastoon käytön jälkeen olisi pitkälti automatisoitu. Palauttamista koskevat järjestelyt riippuisivat kaluston kunnosta ja käyttöönoton kestosta. Tämän käytännön avulla arvokkaita rescEU-laitteista saataisiin enemmän hyötyä koko niiden elinkaaren ajan.

Virtuaalinen varastointi – Komissio ja sama jäsenvaltio tutkivat, voitaisiinko joitakin tuotteita ostaa ja varastoida valmistajan tiloissa sen sijaan, että jäsenvaltiot ostaisivat ja varastoisivat ne itse. Tästä ei kuitenkaan vielä ole tehty kustannus-hyötyanalyysia.

RescEU:n valmiuksien käyttöönotto on ollut vaikuttavaa, mutta siihen liittyvät korvausmenettelyt ovat toisinaan työläitä

- 59** RescEU:n valmiuksien käyttöönotto tapahtuu unionin pelastuspalvelumekanismin puitteissa. Unionin pelastuspalvelumekanismi voidaan aktivoida, kun EU:ssa tai sen ulkopuolella tapahtuu katastrofi. Asianomainen maa pyytää apua hätäavun koordinoitikeskuksen kautta. Keskus koordinoi unionin pelastuspalvelumekanismin toimia ja avun toimittamista. Hätäavun koordinoitikeskus on jatkuvasti yhteydessä 37 yhteyspisteeseen EU:n jäsenvaltioissa ja mekanismiin osallistuvissa EU:n ulkopuolisissa valtioissa. Saatuaan avunpyynnön se välittää nämä tiedot yhteyspisteille yhteisen CECIS-tietojärjestelmän kautta. Yhteyspisteet eli EU:n jäsenvaltion tai mekanismiin osallistuvan EU:n ulkopuolisen valtion nimeämät pelastuspalveluviranomaiset analysoivat kansallisella tasolla käytettävissä olevia valmiuksia ja jakavat nämä tiedot muiden EU:n jäsenvaltioiden ja mekanismiin osallistuvien EU:n ulkopuolisten valtioiden kanssa.

60 RescEU:n puitteissa annettava apu muodostuu pyydettyjen valmiuksien tarjoamisesta, ja siihen osallistuu toisinaan unionin pelastuspalvelumekanismin asiantuntijoita. Komissio tukee avun antamista korvaamalla apua tarjonneelle EU:n jäsenvaltiolle tai mekanismiin osallistuvalla EU:n ulkopuolisella valtiolla aiheutuneet kuljetus- ja toimintakustannukset (*kaavio 1*). EU:n ulkopuolisen koordinoinnin osalta hätäavun koordinoitakeskus koordinoi toimintaansa kansainvälisten kumppaneiden, erityisesti Yhdistyneiden kansakuntien *humanitaarisen avun koordinoitustoimiston*, kanssa päällekkäisyyksien välttämiseksi ja lisäarvon maksimoimiseksi. EU:n pelastuspalveluasioiden ja humanitaarisen avun operaatioiden pääosaston paikan päällä toimiva verkosto mahdollistaa sen, että hätäavun koordinoitakeskus voi lisätä pelastuspalvelun ja humanitaarisen avun täydentävyyttä EU:n ulkopuolisissa maissa.

Kaavio 1 | Unionin pelastuspalvelumekanismin käyttöönotto

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin verkkosivulla [EU Civil Protection Mechanism – European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations](#) esitettyjen tietojen perusteella.

- 61** Tilintarkastustuomioistuin tutki avustustoimia (joita kutsutaan myös valmiuksien käyttöönotoksi), joissa rescEU:n valmiuksia oli käytetty, arvioidakseen, oliko niitä käytetty viimeisenä keinona ylivoimaisissa tilanteissa EU:n jäsenvaltioissa tai mekanismiin osallistuvissa EU:n ulkopuolisissa valtioissa ja oliko ne toimitettu oikea-aikaisesti. Tilintarkastustuomioistuin tutki myös korvausten hakemiseen liittyvää hallinnollista menettelyä. Lisäksi tilintarkastustuomioistuin arvioi syyt jättää vastaamatta avunpyyntöihin.
- 62** Tilintarkastustuomioistuimen otos kattoi yhdeksän avustustoimea, joiden osuus oli 23 prosenttia kaikkien sellaisten avustustoimien budjetoidusta arvosta, joissa rescEU:n valmiuksia oli otettu käyttöön vuosina 2022–2024. Näistä yhdeksästä toimesta kuusi koski metsäpalojen ilmasammutusvalmiuksien tarjoamista metsäpalojen torjumiseksi. Näistä viisi toteutettiin EU:ssa ja yksi osallistuvassa valtiossa. Kolme muuta toimea, jotka kaikki toteutettiin mekanismiin osallistuvissa valtioissa, liittyivät sähkögeneraattorien toimittamiseen, joita tarvittiin Venäjän Ukrainaa vastaan käymän sodan seurauksena. Ks. myös [liite II, kaavio](#).

RescEU:n valmiuksien käyttöönotto on ollut vaikuttavaa, ja se on mukautunut nopeasti uusiin hätätilanteisiin

- 63** Tilintarkastustuomioistuimen arvio käyttöönottoimista osoitti, että niillä vastattiin sekä perinteisiin pelastuspalveluskenaarioihin, kuten metsäpalojen torjuntaan, että skenaarioihin, jotka eivät kuuluneet perinteisen pelastuspalvelun piiriin, kuten generaattoreiden toimittamiseen. Unionin pelastuspalvelumekanismi mukautui näihin tarpeisiin nopeasti.
- 64** Kuudessa otokseen poimitussa metsäpalojen ilmasammutusta koskevassa avustustoimessa rescEU:n valmiuksia oli käytetty vaikuttavalla tavalla avunpyyntöjen käsittelyyn. Niitä käytettiin viimeisenä keinona, kuten alun perin oli tarkoitus. Hätäavun koordinoitakeskus pyysi lähettäviä jäsenvaltioita ottamaan käyttöön rescEU:n valmiuksia lentokoneiden ja miehistön muodossa sen jälkeen, kun Euroopan pelastuspalvelureservin valmiuksien saatavuus oli arvioitu. Lisäksi kaikki kuusi avustustoimea liittyivät ylivoimaisiin tilanteisiin. Yhdessä tapauksessa ylivoimainen tilanne johtui siitä, että vastaanottavalla maalla ei ollut sammutuslentokoneita.
- 65** Käyttöönoton määräaika⁹ noudatettiin kaikissa tapauksissa. Tämä tarkoitti sitä, että kaikki käyttöönotot toteutettiin kolmen tunnin kuluessa, kun kyseessä oli nopea toiminta, ja 24 tunnin kuluessa muiden käyttöönottojen osalta. [Laatikossa 8](#) on esimerkki rescEU:n palontorjuntavalmiuksien käyttöönotosta.

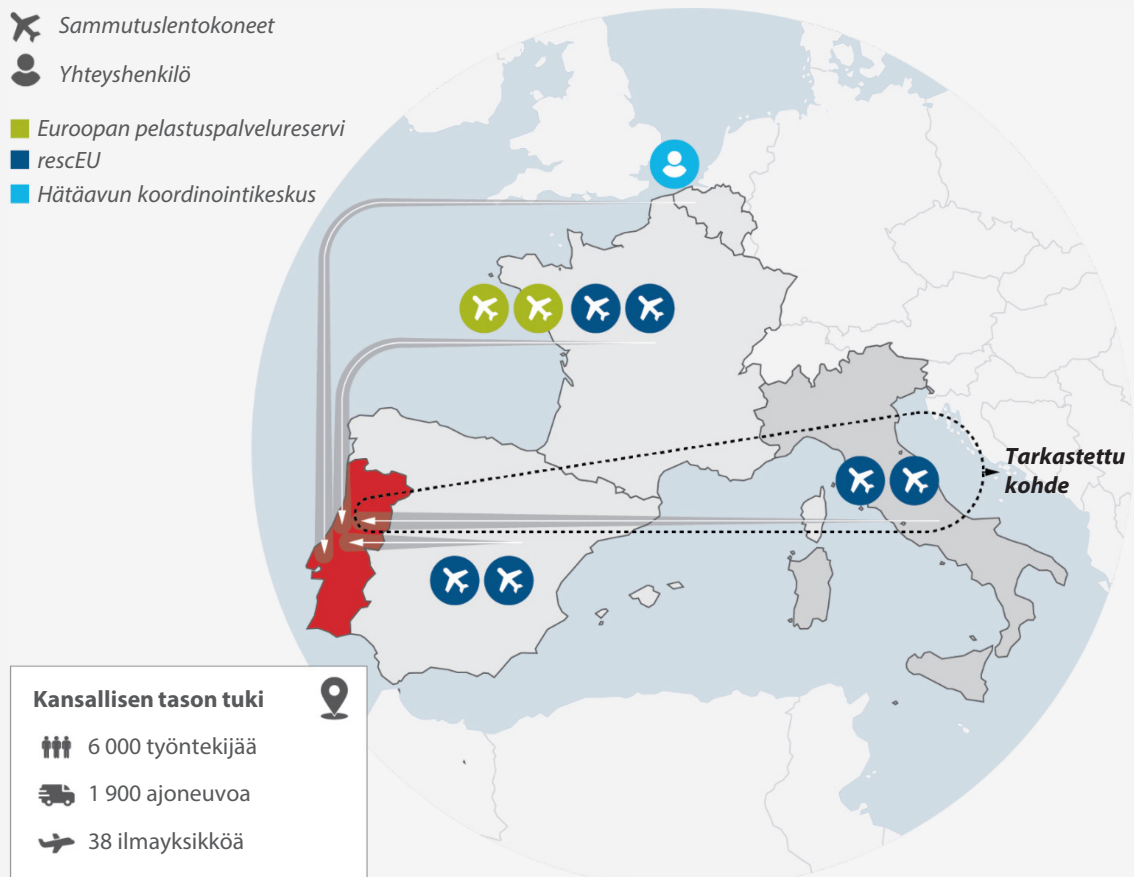
⁹ Unionin pelastuspalvelumekanismia koskeva täytäntöönpanopäätös 2019/570.

Laatikko 8

RescEU:n metsäpalojen torjuntavalmiuksien käyttöönotto

Pohjois- ja Keski-Portugalissa esiintyi 15. syyskuuta 2024 useita vakavia maastopaloja, jotka levisivät noin kahden päivän aikana noin 85 000 hehtaarin alueelle. Maastopalot levisivät yhteensä noin seitsemän päivän aikana noin 124 000 hehtaarin alueelle. Tämän johdosta kansalliset viranomaiset julistivat korkeimman hälytystason ja suorittivat evakuointeja ja sulkiivat teitä. Paloista aiheutui huomattavat vahingot.

Portugalin viranomaiset esittivät 16. syyskuuta 2024 avunpyynnön, minkä johdosta hätäavun koordinoitakeskus ryhtyi koordinoimaan unionin pelastuspalvelumekanismin avustustoimia kansallisten toimien täydentämiseksi. Avustustoimiin osallistui enimmillään yli 6 000 henkilöä, 1 900 ajoneuvoa ja 38 ilmayksikköä. Unionin pelastuspalvelumekanismi lähetti Euroopan pelastuspalvelureservistä ja rescEU:sta kahdeksan keskikokoista palontorjuntalentokonetta, joihin kuului neljä Ranskan toimittamaa lentokonetta (joista kaksi kuului pelastuspalvelureserviin ja kaksi rescEU:hun), kaksi Espanjan toimittamaa lentokonetta (rescEU) ja kaksi Italian toimittamaa lentokonetta (rescEU). Hätäavun koordinoitakeskus lähetti myös yhden yhteyshenkilön Portugaliin tukemaan kansallisia vastatoimia.

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin. Kartta: Eurostat.

- 66** Otoksen kolmen generaattoreiden toimittamista koskevan avustustoimen osalta Euroopan pelastuspalvelureservi ei sisältänyt kyseistä energiakategoriaa. Kyseiset tarpeet oli siksi katettava rescEU-valmiusvarastosta sen jälkeen, kun ensin oli käyty läpi tapauskohtaiset kansalliset tarjoukset (jäsenvaltioiden tapauskohtaiset laitetarjoukset). Komissio arvioi, että tarpeet olivat paljon suuremmat kuin mihin näillä EU:n jäsenvaltioiden ja mekanismiin osallistuvien EU:n ulkopuolisten valtioiden tapauskohtaisilla avustustarjouksilla voitaisiin vastata, ja se päätti näin ollen ottaa käyttöön rescEU:n valmiuksia.
- 67** Lainsäädännössä¹⁰ edellytetään, että energiavalmiudet on otettava käyttöön 12 tunnin kuluessa. Tätä määräaika ei ollut noudatettu näiden kolmen otokseen valitun toimen osalta, koska komissio sai asianomaiselta maalta hyväksynnän tarjoukselle mutta ei kaikkia toimituksen tueksi tarvittavia logistiikkaa koskevia tietoja.
- 68** Kaikissa kolmessa tapauksessa avustustoimien kustannukset oli arvioitu liian suuriksi. Tarkastajat totesivat, että tämä ei vaikuttanut mahdollisuuteen rahoittaa muita avustustoimia, koska kunkin vuoden lopussa oli käytettävissä riittävästi määrärahoja mahdollisia tarpeita varten.
- 69** Yhdessä otoksen kolmesta tapauksesta oli sataa generaattoria koskeva pyyntö jaettava kahdeksi käyttöönottoimeksi, koska CECIS-järjestelmään käsin viedyissä valmiustiedoissa oli kirjausvirhe, eikä kirjaus näin ollen vastannut hankkeen edunsaajien varastoihin varastoitua määrää. Ensimmäinen käyttöönotto koostui 97 generaattorista. Toinen käyttöönotto koski jäljellä olevia kolmea generaattoria, ja se voitiin toimittaa vasta sen jälkeen, kun kirjaus CECIS-järjestelmään oli saatu korjattua. Tästä aiheutui kahden viikon viivästys edelliseen käyttöönottoon verrattuna.

¹⁰ Unionin pelastuspalvelumekanismia koskevan täytäntöönpanopäätöksen (EU) 2019/570 liite.

Hallinnollinen rasitus viivästytti toisinaan korvausten hakemista

- 70** Unionin pelastuspalvelumekanismista myönnetään rahoitustukea rescEU:n avustustoimiin liittyviin kuljetus- ja toimintakustannuksiin. Unionin pelastuspalvelumekanismi kattaa sata prosenttia näistä kustannuksista silloin, kun kyse on EU:n ulkopuolisissa maissa toteutettavista toimista ja rescEU:n valmiuksien käyttöönotosta sellaisia katastrofeja varten, joiden todennäköisyys on pieni mutta vaikutukset huomattavia, mukaan lukien lääkinnälliset evakuoitilientokoneet ja CBRN-valmiuksien käyttöönotto. Kun metsäpalojen ilmasammutusvalmiuksia otetaan käyttöön EU:n jäsenvaltioissa ja mekanismiin osallistuvissa EU:n ulkopuolisissa valtioissa, unionin pelastuspalvelumekanismi kattaa 75 prosenttia toimintakustannuksista ja sata prosenttia kuljetuskustannuksista. Kaikissa tapauksissa maa, jossa rescEU:n valmiudet ovat, maksaa ensin kaikki käyttöönoton kustannukset, minkä jälkeen komissio korvaa ne.
- 71** Tarkastajat havaitsivat, että ennen toimen toteuttamista, itse toimen aikana ja sen jälkeen on täytettävä useita operatiivisia ja sopimusasiakirjoja, kuten alustava operatiivinen lomake, käyttöönottolomake, päivittäiset tilanneraportit, avustussopimuslomake ja rahoitusselvitys. Kaksi tarkastajien paikan päällä tekemien tarkastuskäyntien aikana tapaamaa pelastuspalveluviranomaista kertoi, että hallinnollinen rasitus viivästytti toisinaan korvausten hakemista. Usean toimen avustusten käyttö mahdollistaisi useiden avustustoimien yhdistämisen yhdeksi avustukseksi, mikä vähentäisi merkittävästi sopimusasiakirjojen (kuten avustussopimuksen ja rahoitusselvityksen) määrää kutakin EU:n jäsenvaltiota tai mekanismiin osallistuvaa EU:n ulkopuolista valtiota kohti.

Syyt jättää rescEU:n avustustoimet toteuttamatta olivat perusteltuja

- 72** Vuosina 2022–2024 vastaanotettiin yhteensä 225 avunpyyntöä, joista 18 hylättiin. Hylätyistä pyynnöistä neljä oli peräisin EU:n jäsenvaltioista, yksi mekanismiin osallistuvasta EU:n ulkopuolisesta valtiosta ja 13 EU:n ulkopuolisista maista.
- 73** Voimassa olevan [unionin pelastuspalvelumekanismia koskevan lainsäädännön](#)¹¹ mukaan rescEU:n valmiudet on suunniteltu käytettäväksi EU:n jäsenvaltioissa ja mekanismiin osallistuvissa EU:n ulkopuolisissa valtioissa, paitsi jos muussa EU:n ulkopuolisessa maassa tapahtunut katastrofi vaikuttaa merkittävästi yhteen tai useampaan EU:n jäsenvaltioon tai niiden kansalaisiin. Yksikään muista EU:n ulkopuolisista maista peräisin olevista 13 pyynnöstä ei täyttänyt tätä kriteeriä.
- 74** Tilintarkastustuomioistuin havaitsi, että esitetyt syyt jättää rescEU:n käyttöönotto toteuttamatta olivat perusteltuja. Niihin sisältyi resursseja, erityisesti metsäpalojen sammutuslentokoneita, joita oli käytetty muissa hätätilanteissa, tai avunpyyntöjä, jotka koskivat tarvikkeita, joita ei ollut vielä saatavilla rescEU-varastosta, kuten m-rokkorokotetta ja immunoglobuliinia. Yhdessä tapauksessa, jossa rescEU:n ja Euroopan pelastuspalvelureservin resursseja ei voitu ottaa käyttöön, jäsenvaltio vastasi kahdenvälisesti. Yksi EU:n ulkopuolisen osallistujavaltion pyyntö, joka torjuttiin, koski pyyntöä kotiuttaa kansalaisia Ukrainasta. Tämä ei kuulunut unionin pelastuspalvelumekanismiin soveltamisalaan vuonna 2022.

Tilintarkastustuomioistuimen III jaosto on tilintarkastustuomioistuimen jäsenen George Marius Hyzlerin johdolla hyväksynyt tämän kertomuksen Luxemburgissa 19. toukokuuta 2026 pitämässään kokouksessa.

Tilintarkastustuomioistuimen puolesta

Tony Murphy
presidentti

¹¹ Päätös N:o 1313/2013/EU, sellaisena kuin se on muutettuna, 12 artiklan 10 kohta.

Liitteet

Liite I – Tietoja tarkastuksesta

Unionin pelastuspalvelumekanismin rescEU-valmiusvarasto

01 RescEU-valmiusvarasto toimii unionin pelastuspalvelumekanismin puitteissa. Unionin pelastuspalvelumekanismi on komission johtama järjestelmä, jolla koordinoidaan katastrofiapua ja pelastuspalvelua EU:n jäsenvaltioiden ja kymmenen muun mekanismiin osallistuvan EU:n ulkopuolisen valtion kesken¹. Unionin pelastuspalvelumekanismissa ensisijainen vastuu on jäsenvaltioilla, ja mekanismin toiminnan perustana on kolme pilaria:

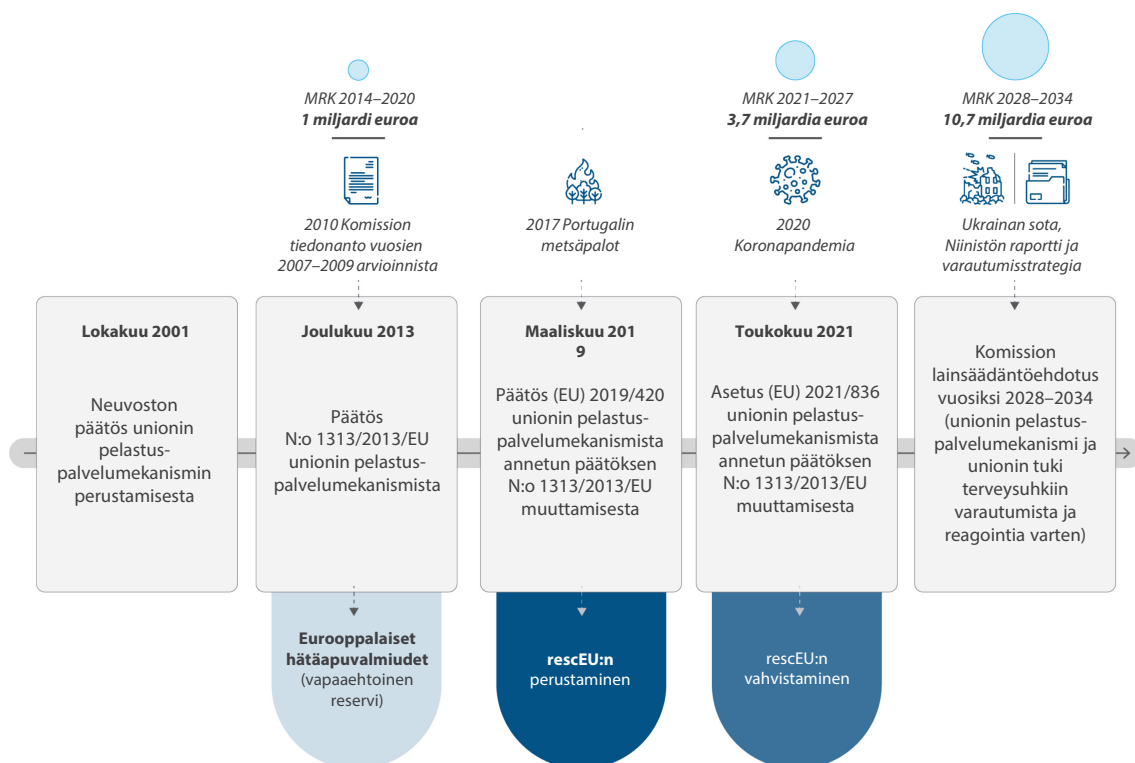
- a) Ennaltaehkäisy: toimet, joilla on tarkoitus vähentää riskejä tai rajoittaa katastrofeista ihmisille, ympäristölle, omaisuudelle, kulttuuriperintö mukaan lukien, aiheutuvia haitallisia seurauksia.
- b) Varautuminen: henkilöiden ja tarvikkeiden sekä rakenteiden, yhteisöjen ja järjestöjen ennalta toteutettujen toimien avulla saatu valmius ja kyky varmistaa nopeat ja tehokkaat avustustoimet katastrofitilanteessa.
- c) Avustustoimet: toimet, jotka toteutetaan avunpyynnön perusteella unionin mekanismin puitteissa katastrofin välittömästi uhatessa, sen aikana tai sen jälkeen sen välittömien haitallisten vaikutusten torjumiseksi.

02 Unionin pelastuspalvelumekanismi perustettiin [neuvoston päätöksellä vuonna 2001](#). Nykyinen oikeudellinen kehys vahvistettiin [päätöksellä 1313/2013/EU](#), ja sen tarkoituksena on edistää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen [196](#) artiklan (pelastuspalvelu) ja [222](#) artiklan (EU:n jäsenvaltioiden välinen yhteisvastuu) soveltamista. Tätä päätöstä on muutettu useita kertoja, ja merkittävimmät päivitykset on tehty vuosina [2019](#) ja [2021](#).

¹ Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Islanti, Moldova, Montenegro, Norja, Pohjois-Makedonia, Serbia, Turkki ja Ukraina.

03 Vuoden 2019 päivityksen tarkoituksena oli perustaa rescEU-valmiusvarasto eli EU:n katastrofivalmiusreservi (joka on tämän tarkastuksen kohteena), jonka alkusysäyksenä olivat Euroopassa vuonna 2017 riehuneet metsäpalot. Koronapandemia puolestaan antoi aiheen vuonna 2021 tehtyyn päivitykseen, jolla vahvistettiin erityisesti EU:n roolia antamalla komissiolle mahdollisuus hankkia suoraan resursseja katastrofeihin reagoimiseksi. Ks. [kaavio 1](#).

Kaavio 1 | Unionin pelastuspalvelumekanismin oikeusperustan kehitys, mukaan lukien sen rescEU-komponentti

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuimien komissiolta saatujen tietojen perusteella.

04 Kaudella 2021–2027 unionin pelastuspalvelumekanismin talousarvio on 3,7 miljardia euroa. Tähän sisältyvät monivuotisen rahoituskehyksen 1,6 miljardin euron määrärahat ja NextGenerationEU-välineen kahden miljardin euron väliaikaiset lisämäärärahat, joilla vastataan koronapandemiasta johtuviin EU:n ja sen jäsenvaltioiden elpymistarpeisiin ([laatikko 1](#)). Näitä määriä täydennettiin mekanismiin osallistuvien EU:n ulkopuolisten valtioiden suorittamalla 114 miljoonan euron rahoitusosuudella. Kolme neljäsosaa vuosien 2021–2027 rahoituksesta (2,9 miljardia euroa) osoitettiin rescEU:hun.

Laatikko

NextGenerationEU-väline

Neuvosto hyväksyi joulukuussa 2020 poikkeuksellisen vastauksena koronapandemian aiheuttamaan kriisiin [Euroopan unionin elpymisvälineen](#) (joka tunnetaan myös nimellä NextGenerationEU-väline), jonka puitteissa oli määrä asettaa saataville yhteensä yli 800 miljardia euroa (käypinä hintoina) yhteisen lainanoton kautta. Se perustettiin hyvin lyhyessä ajassa kertaluonteiseksi väliaikaiseksi välineeksi vuosien 2021–2027 monivuotisesta rahoituskehyksestä peräisin olevien 1,211 miljardin euron lisäksi. Menot toteutetaan avustuksina ja lainoina jäsenvaltioille elpymis- ja palautumistukivälineen kautta (noin 90 prosenttia sen talousarviosta) ja kuuden muun EU:n meno-ohjelman kautta. Näistä yksi on rescEU, johon on osoitettu enintään 2,0 miljardia euroa.

- 05** Neuvoston joulukuussa 2024 hyväksymässä EU:n siviili- ja sotilasvalmiuden vahvistamista koskevassa [Sauli Niinistön raportissa](#) korostettiin, että on tärkeää varmistaa, että tarvittavat siviilivoimavarat ovat tarkoituksenmukaisia katastrofien ehkäisemiseksi, niistä toipumiseksi ja niihin reagoimiseksi. Tätä raporttia puolestaan hyödynnettiin komission ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan maaliskuussa 2025 julkaisemassa [Euroopan varautumisunionistrategiassa](#) ja komission heinäkuussa 2025 julkaisemassa [EU:n varastointistrategiassa](#). Komissio antoi niin ikään heinäkuussa 2025 [ehdotuksen asetukseksi unionin pelastuspalvelumekanismista ja unionin tuesta terveysuhkiin varautumista ja reagointia varten](#), jolla korvataan päätös N:o 1313/2013/EU. Kauden 2028–2034 monivuotisessa rahoituskehyksessä pelastuspalvelumekanismille ehdotettu talousarvio on 10,7 miljardia euroa, mikä on huomattavasti enemmän kuin nykyisessä rahoituskehyksessä.
- 06** RescEU perustettiin EU:n täysin rahoittamaksi katastrofivalmiuksien ja varastojen strategiseksi reserviksi vuonna 2019. Vuoden 2025 lopussa rescEU:n valmiuksia oli 23:ssa EU:n jäsenvaltiossa ja mekanismiin osallistuvassa EU:n ulkopuolisessa valtiossa ([kaavio 2](#)).

Kaavio 2 | RescEU:n valmiudet

RescEU:n valmiuksien lukumäärä

RescEU:n valmiuksien tyyppi

Ilmavalmiudet

- Keskkokoiset amfibiolentokoneet
- Kevyet lentokoneet
- Metsäpalojen sammutushelikopterit

CBRN

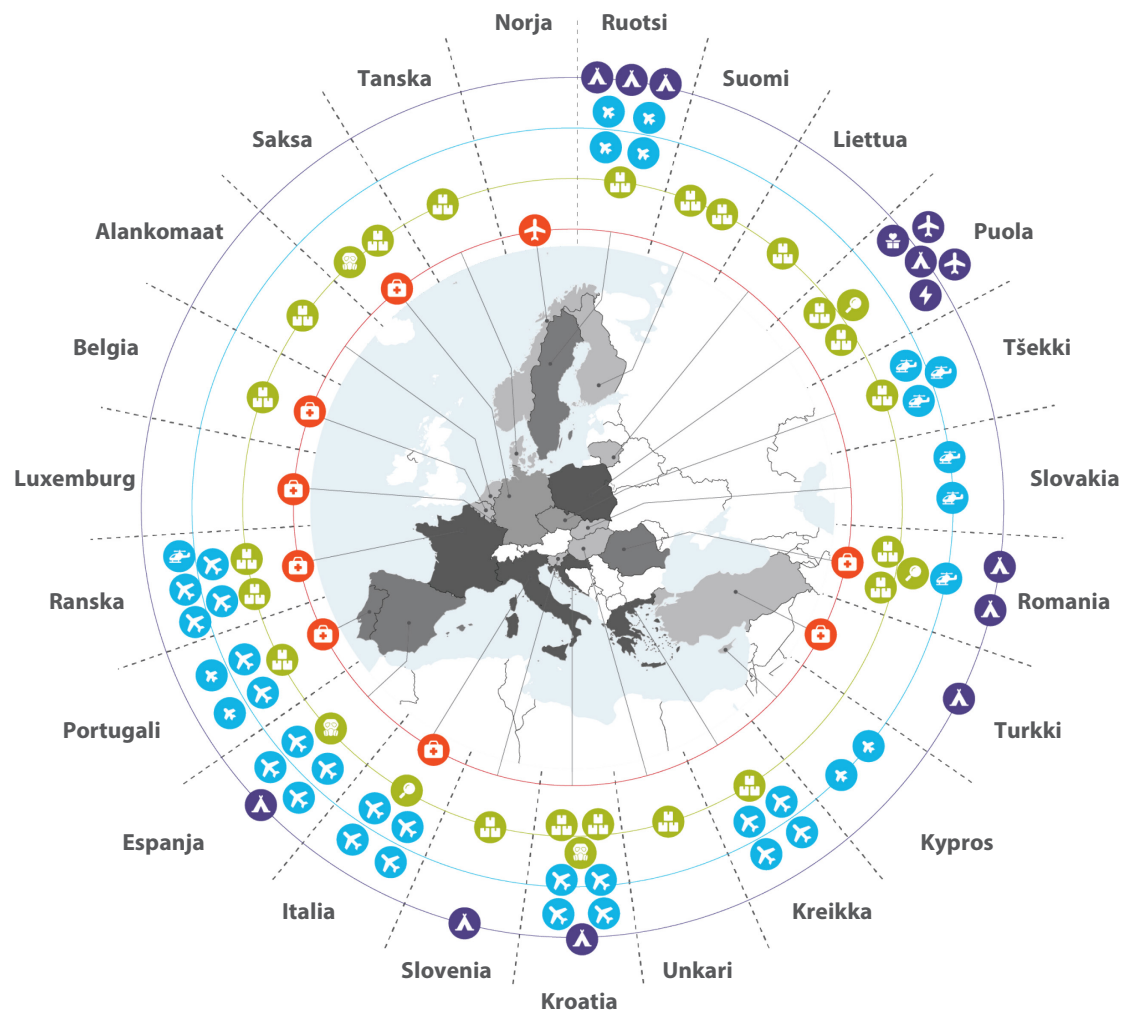
- CBRN-dekontaminaatio
- CBRN-uhkien havaitseminen ja seuranta
- Lääkinnällisten ja CBRN-tarvikkeiden strategiset varastot

Lääketieteelliset valmiudet

- Lääkinnällinen ilmaevakuointi
- Hätälääkintäryhmä

Muut

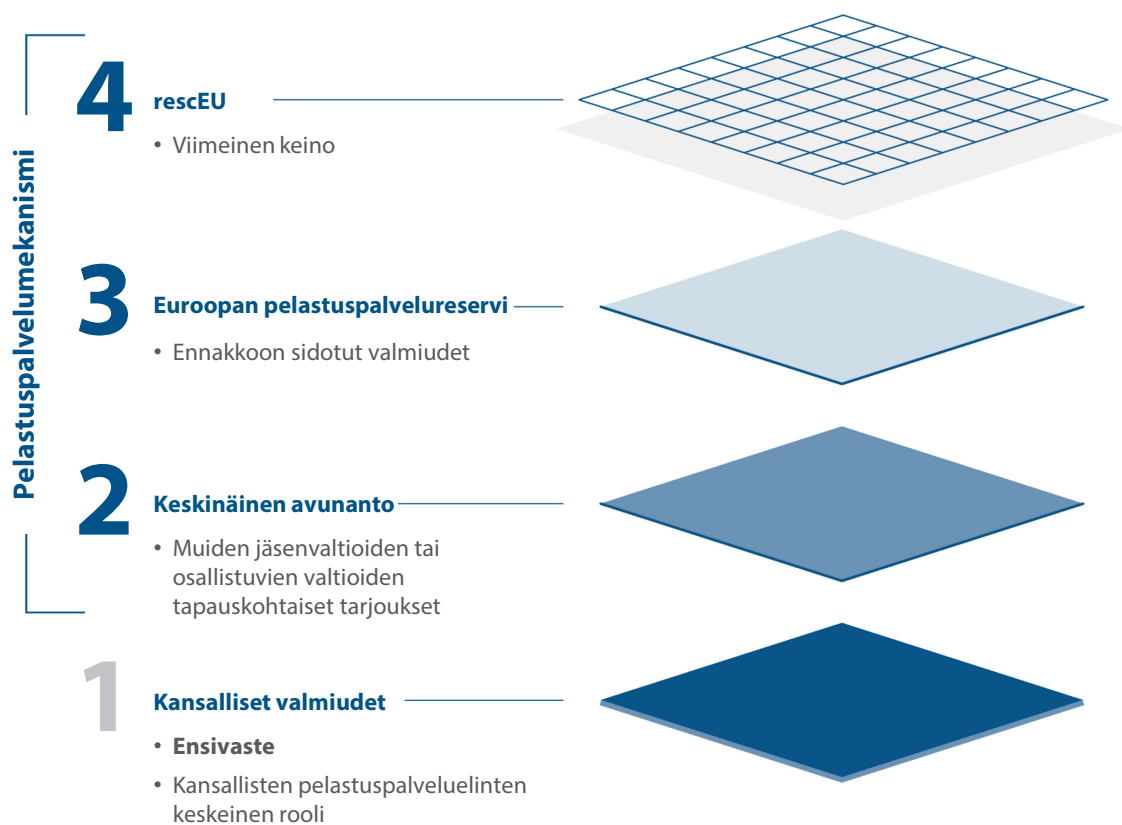
- Majoitusvalmiudet
- Energiavarastot
- Lahjoituskeskus
- Kuljetusvalmiudet

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Euroopan komission toimittamien tietojen perusteella.
Kartta: Eurostat.

07 RescEU-valmiusvarasto suunniteltiin viimeiseksi keinoksi², jonka avulla EU voi reagoida katastrofeihin, jos olemassa olevilla kansallisen tason tai jäsenvaltioiden Euroopan pelastuspalvelureserviin ennakkoon sitomilla valmiuksilla ei pystytä varmistamaan vaikuttavia avustustoimia. Toisin kuin Euroopan pelastuspalvelureservin valmiudet, rescEU-valmiusvaraston käyttöönotto on pakollista, jos muita valmiuksia ei ole saatavilla (*kaavio 3*)³. Reserviin kuuluu sammutuslentokoneita ja -helikoptereita, lääkinnällinen evakuointilentokone sekä lääkinnällisten tarvikkeiden ja kenttäsaaraloiden varasto terveysuhkiin vastaamiseksi. RescEU-valmiusvarasto sisältää myös varastoja, joilla varaudutaan kemiallisiin, biologisiin, säteily- ja ydinriskeihin (CBRN-riskit), sekä majoitustiloja, kuljetusresursseja ja energian toimituksissa tarvittavia tarvikkeita.

Kaavio 3 | Unionin pelastuspalvelumekanismin toimintarakente

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin komissiolta saatujen tietojen perusteella.

² Asetus (EU) 2021/836 unionin pelastuspalvelumekanismista annetun päätöksen N:o 1313/2013/EU muuttamisesta, johdanto-osan 22 kappale

³ Päätös N:o 1313/2013/EU, 12 artikla (muutettu)

Tehtävät ja vastualueet

- 08** Pelastuspalvelu kuuluu kansalliseen toimivaltaan, ja sen vuoksi ensisijainen vastuu on EU:n jäsenvaltioilla (ja mekanismiin osallistuvilla EU:n ulkopuolisilla valtioilla). Komissio tukee pelastuspalvelun kolmea osa-aluetta: ennaltaehkäisyä, varautumista ja reagointia. Tärkein asiasta vastaava pääosasto on EU:n pelastuspalveluasioden ja humanitaarisen avun operaatioiden pääosasto (ECHO). Vuosina 2021–2027 myös terveyshätätilanteiden valmiusviranomaisen (HERA) osallistuu lääkinnällisten ja CBRN-rescEU-valmiusvarastojen kokoamiseen, jotta mahdollisiin vakaviin kansanterveysuhkiin voidaan varautua ja reagoida paremmin. Tätä varten HERA antoi NextGenerationEU-välineen varoja PO ECHOLle yhteisvaltuutussopimuksella.
- 09** PO ECHOssa EU:n hätäavun koordinoitakeskus on unionin pelastuspalvelumekanismin ydin. Keskus toimii ympärivuorokautisesti ympäri vuoden ja huolehtii reaaliaikaisesta seurannasta ja välittömästä reagoinnista katastrofeihin eri puolilla maailmaa. Se toimii koordinoitokeskuksena kaikkien EU:n jäsenvaltioiden, kymmenen muun mekanismiin osallistuvan EU:n ulkopuolisen valtion, katastrofin koetteleman maan (joka voi olla mikä tahansa maa maailmassa) sekä pelastuspalvelun ja humanitaarisen avun asiantuntijoiden välillä.
- 10** RescEU:n valmiuksia rahoitetaan pääasiassa komission käynnistämillä ehdotuspyynnöillä, mutta komissio voi myöntää avustuksia suoraan EU:n jäsenvaltioille ja mekanismiin osallistuville EU:n ulkopuolisille valtioille ilman avointa ehdotuspyyntöä⁴. Jäsenvaltioiden ja mekanismiin osallistuvien EU:n ulkopuolisten valtioiden toimivaltaiset viranomaiset ja muut valtuutetut elimet voivat saada komission rahoitustukea (jäljempänä käytetään myös termiä 'hankkeen edunsaajat'), ja ne vastaavat rescEU:n valmiuksien hankinnasta ja ylläpidosta.

⁴ Päätös N:o 1313/2013/EU, 12 artiklan 3 kohdan c alakohta.

Tarkastuksen laajuus ja tarkastustapa

- 11** Tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksessa keskityttiin kauteen 2022–2024, jolla rescEU:n valmiuksiin budjetoidut menot, NextGenerationEU-väline mukaan luettuna, olivat suurimmat monivuotisen rahoituskehysten kaudella 2021–2027. Kyseisellä kaudella julkaistuilla ehdotuspyynnöillä rahoitettujen ja sopimukseen johtaneiden rescEU:n avustusten arvo on noin 70 prosenttia unionin pelastuspalvelumekanismin kokonaisbudjetista (mukaan lukien NextGenerationEU-väline) koko kaudella 2021–2027 (3,7 miljardia euroa).
- 12** Pelastuspalvelu ja viime aikoina yleinen varautuminen ovat EU:n poliittisen asialistan kärjessä ilmastonmuutoksen, koronapandemian ja viime aikoina Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan vuoksi.
- 13** Tilintarkastustuomioistuin suoritti vuonna 2016 [tarkastuksen, joka koski unionin pelastuspalvelumekanismin](#) toimien koordinoitua EU:n ulkopuolella sattuneissa katastrofeissa, ja seurasi sen suositusten täytäntöönpanoa [vuoden 2019 tuloksellisuutta koskevassa vuosikertomuksessa](#).
- 14** Tässä tarkastuksessa keskitytään vuonna 2019 perustettujen rescEU-valmiusvarastojen suunnitteluun ja täytäntöönpanoon. Tilintarkastustuomioistuin arvioi erityisesti,
- a) oliko komissio arvioinut tarpeita ja puutteita EU:n tasolla ja oliko se tarjonnut rescEU:n valmiuksia todettujen tarpeiden mukaisesti
 - b) oliko rescEU:sta rahoitetut hankkeet pantu vaikuttavalla tavalla täytäntöön, ylläpito mukaan lukien
 - c) oliko rescEU-valmiusvarastoa käytetty vaikuttavalla tavalla katastrofiapua koskeviin pyyntöihin vastaamiseen ja oliko sitä käytetty viimeisenä keinona, kuten alun perin oli tarkoitus
 - d) olivatko esitetyt syyt jättää hyväksymättä aktivointipyyntöjä perusteltuja.

- 15** Tarkastus kattoi rescEU:n ehdotuspyynnöt, rahoitetut hankkeet ja avustustoimet vuosilta 2022–2024, joita hallinnoi PO ECHO. Tilintarkastustuomioistuon tarkasti myös HERAn kahden CBRN-ehdotuspyynnön ja kolmen otokseen valitun hankkeen osalta, sillä ne rahoitettiin HERAn ja PO ECHOn välisellä yhteisvaltuutussopimuksella (ks. kohta [08](#)). Joulukuun 31. päivänä 2024 saatavilla olleiden tietojen perusteella 31 prosenttia rescEU:n ehdotuspyyntöjen mukaisista hankkeista oli joko täysin tai osittain toiminnassa. Tarkastajat keskittyivät ehdotuspyyntöihin, jotka kattoivat rescEU:n eri valmiudet: ilmasammutusvalmiudet, CBRN- ja lääkintävarastot, hätäkuljetukset, liikuteltavat majoitustilat ja energian hätätoimitusvalmiudet.
- 16** Jäsenvaltioiden, ehdotuspyyntöjen ja hankkeiden valinnassa sovelletut kriteerit olivat olennaisuus, valmiuksien tyyppi, maantieteellinen sijainti ja hankkeen täytäntöönpanon laajuus. Tarkastajat poimivat avustustoimista otoksen olennaisuuden ja valmiuksien tyyppin perusteella vain niiden jäsenvaltioiden joukosta, jotka sisältyivät ehdotuspyyntöjen ja hankkeiden otokseen ([liite II](#)). RescEU:n ehdotuspyyntöjen osalta CBRN-valmiudet muodostivat suurimman osan menoista, kun taas palontorjuntaan liittyvät mekanismin aktivoinnit muodostivat suurimman osan rescEU:n avustustoimista tilintarkastustuomioistuimen tarkastuksen perusjoukossa.
- 17** Sekä EU:n jäsenvaltiot että unionin pelastuspalvelumekanismiin osallistuvat EU:n ulkopuoliset maat voivat osallistua rescEU:n ehdotuspyyntöihin. Maantieteellisesti tarkastus kattoi EU:n jäsenvaltioille myönnettyt avustukset. Tilintarkastustuomioistuimen poimima avustustoimien otos kattoi aktivoinnit sekä EU:ssa että sen ulkopuolella ([liite II, kaavio](#)).
- 18** Tilintarkastustuomioistuin toteutti tarkastustyön huhti–joulukuussa 2025 tekemällä asiakirjatarkastuksia, tarkastuskäyntejä neljään jäsenvaltioon (Ranskaan, Italiaan, Puolaan ja Suomeen) ja haastatteleamalla edunsaajia, viranomaisia ja sidosryhmiä. [Tarkastusmenetelmät](#) ovat [ylimpien tarkastuselinten kansainvälisen järjestön](#) laatimien kansainvälisten tilintarkastusstandardien mukaisia.

Liite II – Tilintarkastustuomioistuimen otokset

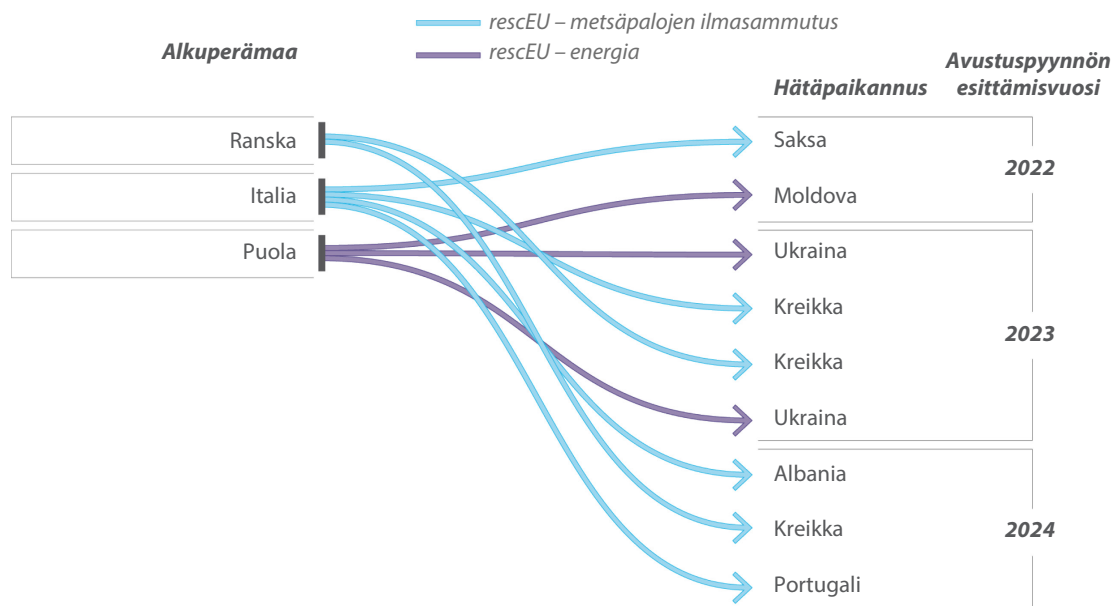
Taulukko | Otos kuudesta rescEU:n ehdotuspyynnöstä ja yhdestä suorahankinnasta sekä kahdeksasta niihin liittyvästä hankkeesta

✓ Päättynyt
➔ Meneillään

Ehdotuspyynnön numero	Hankkeen numero	Hankkeen tyyppi	Rahoituslähde	Hankkeen tila	Määrärahat (euroa)
1	1	Ilmasammutuskalusto	MRK	➔	100 000 000
2	2	CBRN-varastot ja lääkintävarastot	NGEU	➔	242 236 085
	3	CBRN-varastot ja lääkintävarastot	NGEU	➔	100 615 766
3	4	Hätäkuljetukset	NGEU	➔	135 848 000
4	5	Liikuteltavat majoitustilat	NGEU	➔	35 515 202
5	6	CBRN-varastot ja lääkintävarastot	NGEU	➔	187 583 204
6	7	Ilmasammutuskalusto	MRK	✓	4 753 770
Suorahankinnat	8	Energian hätätoimitukset	NGEU	➔	114 965 450

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Euroopan komission toimittamien tietojen perusteella.

Kaavio | Otos yhdeksästä rescEU:n avustustoimesta

Lähde: Euroopan tilintarkastustuomioistuin Euroopan komission toimittamien tietojen perusteella.

Lyhenteet

Lyhenne	Määritelmä/selitys
AFFF	Metsäpalojen ilmasammutus
CBRN	Kemiallisiin, biologisiin, säteileviin ja ydinaineisiin liittyvä
CECIS	Yhteinen hätäviestintä- ja tietojärjestelmä
HERA	Terveyshätätilanteiden valmiusviranomainen
MRK	Monivuotinen rahoituskehys
NGEU	NextGenerationEU-väline
OLAF	Euroopan petostentorjuntavirasto
PO ECHO	EU:n pelastuspalveluasioden ja humanitaarisen avun operaatioiden pääosasto

Komission vastaukset

<https://www.eca.europa.eu/fi/publications/SR-2026-17>

Tarkastuksen eteneminen

<https://www.eca.europa.eu/fi/publications/SR-2026-17>

Tarkastustiimi

Euroopan tilintarkastustuomioistuin esittää erityiskertomuksissaan tulokset tarkastuksista, joita se kohdistaa EU:n toimintapolitiikkoihin ja ohjelmiin tai yksittäisten talousarvioalojen hallinnointiin liittyviin aihealueisiin. Tilintarkastustuomioistuin valitsee ja suunnittelee nämä tarkastustehtävät tavoitteenaan mahdollisimman suuri vaikuttavuus. Se ottaa huomioon tuloksellisuuteen tai sääntöjen noudattamiseen kohdistuvat riskit, tulojen tai menojen määrän, tulevat kehityssuuntauksiset sekä poliittiset näkökohdat ja yleisen edun.

Tästä tuloksellisuuden tarkastuksesta vastasi III tarkastusjaosto, jonka erikoisalana ovat ulkoiset toimet, turvallisuus ja oikeus. Tarkastusjaoston puheenjohtajana toimi alun perin Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsen Bettina Jakobsen ja hänen jälkeensä George-Marius Hyzler. Tarkastus toimitettiin Euroopan tilintarkastustuomioistuimen jäsenen George-Marius Hyzlerin johdolla, ja siihen osallistuivat kabinettipäällikkö Romuald Kayibanda, kabinettiaavustaja Annette Farrugia, toimialapäällikkö Margit Spindelegger, tehtävävastaava Naiara Zabala Eguiraun sekä tarkastajat Tomasz Kapera ja Michele Scardone. Kieliasiantuntijana toimi Richard Moore. Graafista tukea antoi Dunja Weibel ja Joanna Piotrowicz antoi hallinnollista tukea.

TEKIJÄNOIKEUDET

© Euroopan unioni, 2026

Datan ja asiakirjojen uudelleenkäyttöä koskevat Euroopan tilintarkastustuomioistuimen periaatteet vahvistetaan avoimen datan politiikkaa ja asiakirjojen uudelleenkäyttämistä koskevassa [Euroopan tilintarkastustuomioistuimen päätöksessä 6-2019](#).

Ellei toisin ilmoiteta (esimerkiksi yksittäisissä tekijänoikeusilmoituksissa), Euroopan tilintarkastustuomioistuimen sisältöihin, jotka EU omistaa, myönnetään käyttöoikeudet [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#) -käyttöoikeuden nojalla. Tämä merkitsee, että uudelleenkäyttö on yleensä sallittua, jos sisällön tuottaja mainitaan asianmukaisesti ja sisältöön tehdyistä muutoksista ilmoitetaan. Euroopan tilintarkastustuomioistuimelle kuuluvan sisällön uudelleenkäyttäjä ei saa vääristää asiakirjojen alkuperäistä merkitystä tai sanomaa. Euroopan tilintarkastustuomioistuin ei vastaa mistään seurauksista, jotka johtuvat uudelleenkäytöstä.

Uudelleenkäyttäjän on hankittava tarvittavat lisäoikeudet, jos tietyssä sisällössä (esimerkiksi Euroopan tilintarkastustuomioistuimen henkilöstöstä otetuissa valokuvissa) esitetään tunnistettavissa olevia henkilöitä tai jos sisällössä on mukana kolmansien tahojen töitä.

Jos tällainen lisäoikeus saadaan, se kumoaa ja korvaa yllä mainitun yleisen käyttöoikeuden. Lisäoikeutta koskevassa luvassa on selvästi ilmoitettava käyttöoikeuden rajoitukset.

Jos sisällöt eivät ole EU:n omaisuutta, voi olla, että lupa niiden käyttöön tai jäljentämiseen on pyydettävä suoraan asianomaisilta tekijänoikeuksien haltijoilta.

Kansikuva: © Chalabala – stock.adobe.com.

Kaavio 1, liite I kaavio 1 ja liite I kaavio 2 – kuvakkeet: nämä kaaviot on suunniteltu käyttäen sivustolta [Flaticon.com](#) saatua aineistoa. © Freepik Company S.L. Kaikki oikeudet pidätetään.

Laatikko 8 – Icon: Tämä laatikko on suunniteltu käyttäen sivustolta [Flaticon.com](#) saatua aineistoa. © Freepik Company S.L. Kaikki oikeudet pidätetään.

Tietokoneohjelmistot tai asiakirjat, joihin kohdistuu teollisoikeuksia, kuten patentteja, tavaramerkkejä, rekisteröityjä malleja, logoja ja nimiä, eivät kuulu Euroopan tilintarkastustuomioistuimen uudelleenkäyttöperiaatteiden piiriin.

EU:n toimielinten verkkosivuilla (joiden verkkotunnuksen loppuosa on europa.eu) on linkkejä ulkopuolisille Internet-sivustoille. Koska Euroopan tilintarkastustuomioistuin ei vastaa näistä sivustoista, on suositeltavaa, että tutustutte niiden tietosuoja- ja tekijänoikeusperiaatteisiin.

Tilintarkastustuomioistuimen logon käyttö

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen logoa ei saa käyttää ilman tilintarkastustuomioistuimen ennakkosuostumusta.

HTML	ISBN 978-92-849-7745-1	ISSN 1977-5792	doi:10.2865/5863445	QJ-01-26-028-FI-Q
PDF	ISBN 978-92-849-7746-8	ISSN 1977-5792	doi:10.2865/8011750	QJ-01-26-028-FI-N

LAINAUKSET

Euroopan tilintarkastustuomioistuin, [erityiskertomus 17/2026](#) Unionin pelastuspalvelumekanismin rescEU-valmiusvarasto – Merkittävä panos Euroopan pelastuspalveluun, vaikka puutteellinen suunnittelu on heikentänyt toimeenpanoa ja kestävyyttä, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2026.

Tilintarkastustuomioistuिन tutki rescEU-valmiusvarastojen kehittämiseen ja varastointiin tähtäävien hankkeiden suunnittelua ja täytäntöönpanoa komissiossa sekä niiden käyttöönottoa. Tällaisten rescEU-valmiusvarastojen osuus unionin pelastuspalvelumekanismiin vuosien 2021–2027 rahoituksesta on kolme neljäsosaa (2,9 miljardia euroa).

Tilintarkastustuomioistuिन katsoo, että rescEU-valmiusvarastot ovat tukeneet merkittävästi Euroopan pelastuspalvelun toimintaa hankkimalla ja vuokraamalla erilaisia rescEU:n valmiuksia ja ottamalla ne käyttöön kriisin niin vaatiessa. Tilintarkastustuomioistuिन havaitsi kuitenkin, että ehdotuspyyntöjen suunnittelussa oli puutteita, jotka haittasivat hankkeiden täytäntöönpanoa ja kestävyyttä. Joissakin tapauksissa avustustoimien korvaushakemusmenettelyt olivat työläitä. Tilintarkastustuomioistuिन esittää suosituksia näiden osa-alueiden parantamiseksi.

Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus, annettu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 287 artiklan 4 kohdan toisen alakohdan nojalla.

EUROOPAN
TILINTARKASTUS-
TUOMIOISTUIN

Euroopan unionin
julkaisutoimisto

EUROOPAN TILINTARKASTUSTUOMIOISTUIN
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBURG

Puh. +352 4398-1

Tiedustelut: eca.europa.eu/fi/contact
Verkkosivut: eca.europa.eu
Sosiaalinen media: @EUauditors